

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt regio Schelde-Leie en Zwalmvallei
v.u. A. Benoot-Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09 386 38 95

Met Natuurpunt gewest Schelde-Leie naar de natuurparken in Zuid-Zweden.

Van maandag 12 juli tot zondag 25 juli 2004.

Leiding: Jacques Vanheeuverswyn (09/324.09.42).

Busbedrijf: Scheldevallei uit Oudenaarde.

Slechts 40 personen kunnen deze busreis meemaken. Het verblijf in de diverse hotels is **enkel mogelijk in tweepersoonkamers**. Wie alleen inschrijft is enkel zeker van deelname als nog iemand van hetzelfde geslacht inschrijft... In de **geraamde prijs van € 1200** per persoon zijn enkele maaltijden niet inbegrepen. Op 31 augustus waren er reeds 24 inschrijvingen zodat de reis zeker doorgaat! **Inschrijven kan uiterlijk tot 31 oktober 2003 of tot volzet door storting van € 250 per persoon** op rekening 891-2540092-60 van Natuurpunt Scheldevallei, B.P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper.

Dag 1: 12 juli: we rijden van Oudenaarde tot Kiel langsheen de autosnelweg. (rijafstand ongeveer 740km) Van 15u tot 17u vrij stadsbezoek aan Kiel. Inschepen op de Stenaline om 17u. Afvaart om 19u30 naar Göteborg. We verblijven in 2- of 4-persoonsbinnenkajuiten, naargelang van de beschikbaarheid bij het definitief boeken door ons van de reis. Snel inschrijven dus!

Dag 2: 13 juli: ontschepen in Göteborg om 9u.

Langs de E20 rijden we richting Stockholm. Na ongeveer 65km rijden buiten Göteborg bezoeken we gedurende een tweetal uurtjes in de buurt van Horla het natuurreservaat Yxnas. In de namiddag rijden we Skara even voorbij en maken een wandeling in Hojentorp. Het avondmaal en overnachting nemen we in het Skarastadshotell.

Dag 3: 14 juli: bezoek aan het nationaal park Hornborgasjön. Dit is een rondrit in een achttal etappes, waarbij niet veel gewandeld wordt, maar waar we vanop een drietal torens en schuilhutten de rijke vogelwereld bekijken met kans op Visarend, Kuifduiker, Zwarte stern, Kraanvogels... We bezoeken 2 grafvelden om zo even het historisch verleden in te duiken.

Dag 4: 15 juli: we rijden naar het Tividen nationaal park. Hier maken we 2 geologisch getinte boswandelingen. Met wat geluk Notenkraaker, Parelduiker en Drieteenspecht. Na de wandelingen rijden we naar Orebrö waar we voor 2 dagen onze intrek nemen in het Ibis hotel.

Dag 5: 16 juli: we beginnen de dag met een bezoek aan het natuurreservaat Tysslingen. Hier bezoeken we 2 uitkijktorens met goede kans op Kraanvogels en steltlopers. Hierna bezoeken we het Garphyttan nationaal park met een ongeveer 4 km lange wandeling. De vogelaars hebben kans op Zwarte specht. Hierna bezoeken we nog Orebro waarbij we beginnen bij het uitkijkpunt -een watertoren- en wandelen vervolgens door het centrum van de burcht tot Wadköping.

Dag 6: 17 juli: in de voormiddag bezoeken we het nationaal park Kvismaren. Een zeer vogelrijk meer met meerdere schuilhutten en kijktorens. Hierna rijden we naar de Zweedse hoofdstad Stockholm en nemen voor 3 dagen onze intrek in hotel Columbus. Daar dit hotel enkel ontbijt serveert zal op 3 avonden ieder zelf moeten instaan voor zijn avondeten.

Dag 7: 18 juli: stadsbezoek met stadsgids, hopelijk in 't Nederlands... dit is aangevraagd. 's Middags en 's avonds moet iedereen instaan voor zijn eigen maaltijd!

Dag 8: 19 juli: een dagwandeling van 14 km in het nationaal park Tyresta, vlakbij Stockholm. De picknick is mee te nemen in de rugzak evenals drank! Ook hier gaan we onze picknick nog eerst zelf aanschaffen in Stockholm in de buurt van hotel Columbus.

Dag 9: 20 juli: we bezoeken in groep Skansen (wat men het Zweedse Bokrijk zou kunnen noemen) tussen 10u en 14u30. 's Middags staat ieder in voor zijn eigen picknick of eten (in Skansen zijn hiertoe meerdere mogelijkheden). Om 14u30 stipt verlaten we definitief Stockholm en rijden tot Vimmerby. Overnachting en avondmaal in hotel Björkbacken.

Dag 10: 21 juli: na het ontbijt bezoeken we tussen 9u30 en 11u30 het nationaal park Norra Kvill. In een boswandeling rond een meer komt ieder aan zijn trekken. Ook bezoeken we even verderop Kvilleken (een 1000 jarige eik in een prachtig jeneverbessenweiland gelegen). Na de picknick rijden we door naar Öland. De overnachting op Öland is voor 2 dagen voorzien nabij de kust in Stora Frögården. Na het avondeten trekken we te voet naar de baai van Bejershamn.

Dag 11: 22 juli: na een stop bij een grafveld, een windmolen en een eerder kort bezoek aan het Vikingdorp Eketorp rijden we naar het meest zuidelijke punt van Öland: de natuurgebieden omheen de vuurtoren 'Lange Jan'. We bezoeken er het bezoekerscentrum, observeren vanop Lange Jan en maken een wandeling door het heideachtig terrein en een wandeling door een bossig terrein. Tot slot bezoeken we aan de kust van de Oostzee midden een landbouwgebied een vogelrijk kustmeer. Kans op Zeearend!

Dag 12: 23 juli: na het ontbijt gaan we in groep nog eens vogelen aan de baai van Bejershamn. Omstreeks 10u rijden we af naar Varnamo. Vooraleer intrek te nemen in het hotel brengen we een kort bezoek aan de vogeltoren bij het nationaal park Draven. Avondmaal en overnachting in hotel in Varnamo

Dag 13: 24 juli: we bezoeken het nationaal park Store Mosse, een uniek veengebied. Om 14u rijden we dan door naar Göteborg, waar we alweer inschepen vanaf 17u. We nemen terug het kapiteinsbuffet in groep op 't schip. Overnachting op het schip van de Stenaline, dat afvaart om 19u30.

Dag 14: 25 juli: ontbijtbuffet op 't schip vanaf 7u. Ontschepen omstreeks 9u. Terugreis vanuit Kiel via de autosnelwegen. Ieder staat in voor zijn middageteten in een wegrestaurant. We hopen omstreeks 18u/19u terug in Oudenaarde te zijn!

4

1e jaargang nr. 4 okt-nov-dec 2003

natuurpunt

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt regio Schelde-Leie en Zwalmvallei

Natuur tussen Leie Schelde en Zwalm

MEANDER

is het regionale contactblad voor de leden van de Natuurpuntafdelingen Schelde-Leie, Scheldevallei, Vlaamse Ardennen, Ronse en Zwalmvallei en voor de verschillende werkgroepen. Iedereen is welkom op onze activiteiten, ook niet-leden. Deelname aan wandelingen is steeds gratis en vrijblijvend.

Lidmaatschap : Wie zich binnen onze regio aansluit bij Natuurpunt vzw krijgt automatisch ook driemaandelijks

MEANDER.

Ledenadministratie

Arsène Benoot, Gampelaeredreef 67,
9800 Deinze, tel. 09 386 38 95

Redactie

Jo Buysse, tel. 09 385 52 89
email: jozef.buysse@pi.be
Johan Cosijn, tel. 055 30 98 10
email: johan.cosijn@worldonline.be
Norbert Desmet, tel. 0494 65 33 91
Rik Desmet, tel. 09 386 46 63
email: desmet.rik@pi.be
Philip Vergeylen, tel. 09 361 26 80
email: philip.vergeylen@pi.be

Foto's worden bezorgd aan:

Frederik Vandaele: tel. 0472-90.58.07
email: frederik.vandaele@pandora.be

Werken mee:

Arsène Benoot, Jo Buysse, Tom Buysse, Johan Cosijn, Gilbert De Ghesquière, Emiel De Jaeger, Rik Desmet, Norbert Desmet, Karel De Waele, Rosy Dryoel, Anne Fobert, Nico Geiregat, Gunther Groenez, Jan François, Roland François, Bart Heirweg, Dries Hubrechts, Filip Keirse, Leonard Le Clerck, Karsten Mainz, Luc Menschaert, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Marcel Nachtergaele, Eddy Saveyn, Bertie Schiettecatte, Frederik Vandaele, Jacques Vanheeuverswyn, Niko Van Wassenhove, Philip Vergeylen, Marc Zwertvaegher.

Kaifoto: tijgerspin van Gunther Groenez
Achtergrondfoto p. 25: Kerkuil van Gerard Mornie

Oplage: 2000

Gedrukt op cyclusprijs 90g bij "Druk in de Weer" Gent

3	Ten geleide
4	Buddleja: niet voor Hooibeestjes
8	Tijgerspinnen in de Vlaamse Ardennen
9	Tweenervige zegge in Wortegemse bossen
10	Andromeda
11	De Gele weidemier
12	Waarnemingen van een lange hete zomer
13	Dode sprinkhanen en levende mieren
13	Een vroege herfst voor de paardenkastanje
14	Hermelijn contra Kuifeend
15	Latijn en Grieks
	Kalender met Trefdag <i>Lampyris</i>
17	Lekker warm?!
18	Recent natuur- en milieubeleid
20	Vlaams water iets minder vuil
20	Delven en dempen
21	Uit de verslagenfarde
22	Familiale uitstap naar Midden-Limburg
22	De grote vervuiler wint
23	RLVA en zijn tiende boomplantactie
24	De Aspevallei
25	Ornithologisch overzicht juni-augustus 2003
26	JNM Leievallei stelt zich voor
27	Domiciliëring en naar Lesbos in 2004
30	Kronkels
31	Nog kronkels en familieberichten

Beste vrienden natuurliefhebbers,

■ Jacques Vanheeuverswyn

Voorzitter gewest Schelde-Leie

Conservator Longkruidbosjes Maarkedal

De zomer was lang, heet en droog. Ieder van ons heeft wel eens gepuut om de hitte en gesakkerd om het regenwater dat maar uitbleef. Records zijn alweer gevestigd en ook aan de ozonvervuiling werden we meer dan ons lief is blootgesteld. Hier heeft onze kersverse regering nog véél werk aan de winkel en kan het niet langer bij woorden en beloften blijven.

Insectenliefhebbers en zeker de vlinderliefhebbers werden ondertussen verwend met tal van trekvlinders zoals Oranje luzernevlinders en Kolibrivlinders die ik nog nooit zo talrijk geweten heb in onze regio. De Koninginnepages hadden meerdere generaties nakomelingen. Ongelooflijk hoe snel zo'n rupsje groeit, verpopt en enkele dagen later alweer een vlinder wordt. Nu komt de herfst in zicht, het fruit is veel vroeger geplukt dan normaal en droge bladeren dwarrelden reeds eind augustus op de bosbodem neer. De paddestoelen zullen er hopelijk ook talrijk zijn na verkwikken de regenbuien...

Voor onze afdeling gingen ondertussen de activiteiten gewoon door. Wie de waarnemingen op de website meevolgt kan bijna dag na dag de vogels en insecten bekijken. De waarnemers doen ook hun best de meest prachtige digitale beelden eraan toe te voegen. Proficiat, doe zo voort!

Ondertussen zat het bestuur van het gewest Schelde-Leie ook niet stil en werd een vrij grote en belangrijke bosaankoop gerealiseerd in de vallei van de Maarkebeek te Maarkedal.

In de onmiddellijke buurt van de Eikenberg (een kuitentbijter uit de voorjaarsklassiekers van het wielrennen) werd het uiterst waardevolle Eeckhoutbos aangekocht. Dit gemengd loofbos met weelderige voorjaarsflora heeft een oppervlakte van ruim 5ha en heeft een belangrijk eikenbestand. Jullie zullen al wel begrepen hebben dat dit niet goedkoop kon aangekocht worden. Maanden overleg met Natuurpunt Mechelen kwam eraan te pas maar nu zijn we fier dat het licht op groen is komen te staan en het Eeckhoutbos onze eigendom wordt. Uiteraard dient een inventarisatie van dit voorheen ontoegankelijk bos nog te gebeuren maar ruim 1/3 van de oppervlakte is een boshyacintentaap, er groeit Paarse schubwortel en Eenbes en we vernamen onlangs dat in de kindertijd van Lydie Thienpont, één

van onze trouwe leden uit Maarke-Kerkem, de Vuursalamander er erg talrijk voorkwam. Volgend voorjaar gaan we hier dus op zoek naar larven en de volwassen dieren...

Reizen kost geld, een terrein verwerven als natuurreservaat kost veel geld. Het bestuur verbond er zich toe om via een fondsenwervingsactie de restfinanciering bij elkaar te krijgen en daarom wil ik als voorzitter van het gewest Schelde-Leie en conservator van de Longkruidbosjes, waarvan er één klein bosje op 100m in vogelvlucht gelegen is, uw milde steun vragen om het project Eeckhoutbos financieel te ondersteunen.

Ik weet dat uw hobby (lid zijn van Natuurpunt, de natuur bestuderen in tal van lessenreeksen, de natuur beleven in tal van uitstappen of reizen, de natuur beschermen door uw hulp bij beheerswerken of door uw regelmatige financiële ondersteuning) géén goedkope hobby is, toch durf ik aan jullie allen minstens € 50 per gezin vragen. Hiervoor bekom je uiteraard een fiscaal attest dat je begin 2004 bij je verdiensten van 2003 kunt voegen (dit fiscaal attest bekom je al voor giften vanaf € 30). Dit komt neer op €1/week... laat eens zien dat onze Vlaamse Ardennen je zoveel waard zijn en los onze restfinanciering mee af.

Op zaterdag 1 mei 2004 worden alle donateurs uitgenodigd op de plechtige inwandeling van dit gebied, dit belooft ik alvast.

Doe uw gift op rek. 293-0212075-88 van Natuurpunt, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding : 'gift project nr.6085 Eeckhoutbos Maarkedal'. Je kan gewoon het bijgevoegde overschrijvingsbulletin hiertoe gebruiken.

Bedankt!

**hernieuwing
lidmaatschap
stel niet uit tot morgen...!
dank bij voorbaat.
hoe? zie wikkelp. 4**

Buddleja: niet voor Hooibeestjes

Luc Menschaert

2003 kende niet alleen de warmste zomer sinds het begin van de metingen, het was ook een prima vlinderjaar. Tijden van weelde! In de tuin wemelde het van de vlinders. Op de lavendel en op de kattestaarten was het een drukte van belang, op de floxen en de verbena's gewoon aanschuiven geblazen. Doch toen eind juli de eerste bloemtrossen op de buddleja verschenen, gebeurde er iets merkwaardigs. Plots moesten alle vlinderplanten passen. Want als het op het lokken van vlinders aankomt, heeft de buddleja (vlinderstruik, herfstsering) geen concurrentie te vrezen.

Buddleja davidii

Het geslacht buddleja, inheems in Azië, Afrika en Zuid-Amerika, telt 160 soorten. De vlinderstruik zoals wij hem kennen is de *Buddleja davidii*. Afkomstig uit China, waar hij groeit op stenige bodems, is hij ruim een eeuw in Europa verbreid en was daar geruime tijd de enige buddleja in de handel.

Davidii bloeit van juli tot september met kegelvormige trossen van mauve, buisvormige bloempjes met daarin een oranje oogje. De tuinsector heeft enkele tientallen cultivars voortgebracht, waaronder de bijzonder fraaie *Black Knight*, met dieppaarse bloesems, en de *White Profusion*, met witte bloemtrossen. Op die laatste zijn *Atalanta*'s, zwarte vlinders met een rode streep in de boven- en ondervleugels, een feest voor het oog.

De vlinderstruik is matig tot goed winterhard. Hij houdt van kalk in de bodem en verdraagt luchtvervuiling. Dat maakt hem geknipt voor verwildering in de stad. In stedelijke omgeving is de buddleja dan ook helemaal ingeburgerd, in Vlaanderen vooral in de agglomeraties van Gent, Antwerpen en Brussel. Op de schrale grond van braakliggende percelen woekert *davidii* er als onkruid, in struikvorm dan. Een stevige zomerbries en hop, van Oostende tot Hasselt gaan alweer miljoenen van zijn zaadjes de lucht in. Met beperkte kiemkracht, dat wel, maar de hoeveelheid maakt alles goed. Aan stadsbuddleja's dan ook geen gebrek, ze groeien er in alle vormen en maten: verkommerde struikjes hangend uit de dakgoten van leegstaande panden, fors uitgegroeide exemplaren langs vaarten en kanalen en heel kenmerkend, in de rand tussen de trottoirs en de huizen komen de

Kolibrivlinder op Buddleja

foto: Nico Geiregat

Hooibeestje

foto: Philip Vergeylen

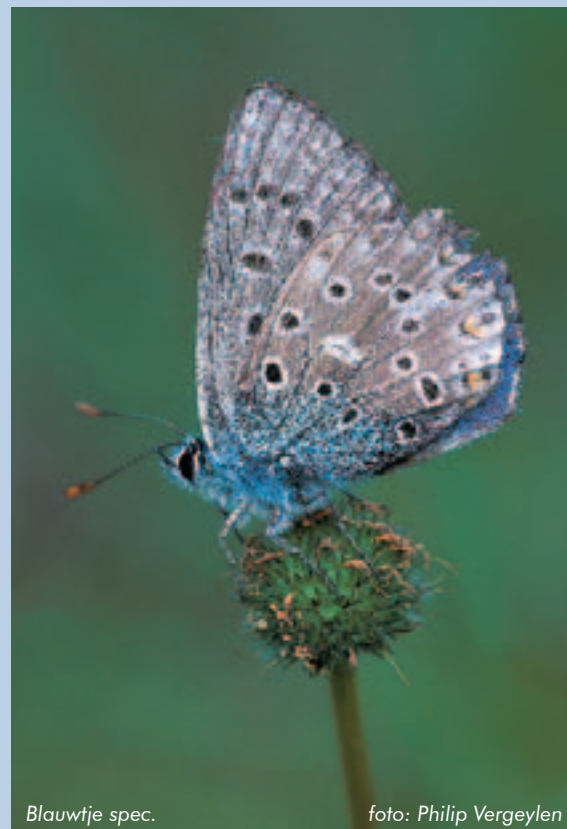
Kleine vuurvinder

foto: Philip Vergeylen

Groot geaderd witje

foto: Philip Vergeylen

Blauwtje spec.

foto: Philip Vergeylen

Bont zandoogje

foto: Bart Heirweg

Gehakkelde aurelia

foto: Frederik Vandaele

buddlejascheuten, vaak maar één enkele tak met op het eind een bloempluim, zo maar uit de grond gekropen. Op spoorwegterreinen bij stations (Gent Dampoort, Brussel Zuid) groeien de vlinderstruiken uit tot dichte struvelen, met in hun gezelschap Canadese fijnstraal, distels, Bijvoet, Kompassla en Melganzenvoet, planten die groeien als kool op dergelijke terreinen waar 's zomers de temperatuur flink oploopt. Onbebouwde percelen tussen de huizen, midden in de stad, leveren op de duur een beeld op dat typisch is voor de verpauperde wijken van Brussel: buddlejabusjes, een paar are groot, achter omheiningen in solide staaldraad, zo goed als zonder onderbegroeiing, maar meters hoog tierend op een bodem bedekt met plastic flessen, bierblikjes, huisvuil, puin en vuilniszakken aangevreten door ratten. Troostelozer kan een stadszicht niet zijn. Zelfs de vlinders bedanken ervoor. In de stad laten ze het op de buddleja's massaal afweten.

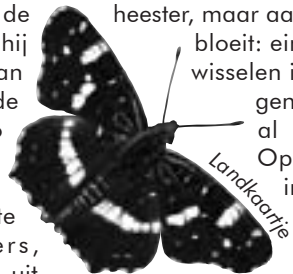
Na de bloei boet ook de vlinderstruik in de tuin veel van zijn schoonheid in. De uitgebloeide bloemtuilen verkleuren rossig bruin. *Davidii* laat lusteloos zijn bladeren hangen. Met de tijd verliezen de onderste takken hun bladeren en bloeit de struik enkel nog aan de top. Men kan daarom zijn buddleja maar beter insnoeien. Doe dat in het voorjaar en zonder complexen, tot ongeveer een halve meter van de grond. Groeien doet de buddleja immers als de beste. In juni is hij er terug, mooi compact van opbouw, en in juli vliegen de vlinders op ooghoogte. Wie niet snoeit, moet voor de vlinderstudie na verloop van tijd de ladder op, want een vlinderstruik klimt vlot voorbij de vier meter. Snoeien na de bloei heeft geen zin, want *davidii* bloeit op eenjarig hout. Of men hem laat uitgroeien of jaarlijks snoeit, na tien jaar houdt de buddleja het meestal voor bekeken. Op een lentedag loopt hij niet meer uit, dan toch geveld door vorst, of gewoon dood van ouderdom. Allicht heeft in een hoekje van de moestuin een zaailing de winter overleefd. Beter, koop in de plantenzaak een nieuw exemplaar, en probeer eens een andere variëteit. Bij zaailingen komt de kleur van de bloemen immers niet soortecht terug. Daarom hebben in de stad de bloempluimen van de verwilderde buddleja's na een paar generaties een zelfde fletspaars kleurtje aangenomen.

Andere Buddleja's

Minder bekend is *Buddleja alternifolia*. Hij groeit uit tot een 4 meter hoge, wat warrige struik waarvan de plooibare takken resoluut gaan hangen. Ook deze

vlinderstruik kan tegen de winterkou. Hij bloeit met trossen mauve bloempjes verspreid op het tweejarige hout. Snoeien moet dus onmiddellijk na de bloei. Alternifolia, zo leest men wel eens, zou maar matig vlinders aantrekken. Dat ligt wellicht niet aan de heester, maar aan de periode waarin hij eind juni. Dan derwereld de generaties en vliegen er zo al minder vlinders rond. Op 29 mei 2003 waren in onze tuin de eerste Distelvlinders, aangekomen uit Noord-Afrika, alvast niet van de alternifolia weg te slaan.

Buddleja globosa, een bijzonder fraaie heester, torst van half mei tot begin juni oranjegele bollen buisbloempjes aan groenblijvende takken. Een ideale starter bij het begin van het vlinderjaar. Voorlopig in de Vlaamse tuinen onbekend, verschijnt hij nu toch meer in de handel. Er staat een mooi exemplaar in de plantentuin van de Gentse universiteit. Eén minpunt toch: *globosa* is niet optimaal geschikt voor ons klimaat. In zachte winters redt hij het net, doch de minste portie vorst doet hem de das om. Goed winterhard daarentegen is *Buddleja x weyeriana*. De x in de naam duidt op een hybride, in dit geval van *davidii* en *globosa*. Hij bloeit in dezelfde periode als *davidii*. Elke bloempluim bestaat uit naar de top kleiner wordende bollen oranjegele, vaak wat paars verkleurende bloempjes. Zo heeft *weyeriana* van elke ouder wat mee. De vorm van de bloempluimen van *davidii*, de kleur van *globosa*. Ook deze *buddleja* lokt goed vlinders aan.

BB-vlinders

Toch vinden niet alle dagvlinders de *buddleja* even onweerstaanbaar. Witjes bijvoorbeeld brengen wel een bezoekje, maar missen het enthousiasme van vooral de Dagpauwogen, de Atalanta's, de Distelvlinders en de Kleine vossen, ook wel van de Gehakkelde aurelia's en de Landkaartjes, die vanuit alle windrichtingen komen aanvliegen en dronken van de nectar als het ware aan de bloempluimen blijven kleven. Stuk voor stuk zijn dat kleurrijke vlinders, waarvan de rupsen als bij toeval allemaal in min of meerdere mate de Grote brandnetel als voederplant hebben. Men zou ze de BB-vlinders (brandnetel/buddleja-vlinders) kunnen

noemen. Ook de Koninginnepage, onbetwist onze meest opvallende dagvlinder, laat zich graag door de *buddleja* verleiden. En dan titelt de krant in 2003 op een zomermorgen 'Dagvlinders verdwijnen uit Vlaanderen'. Tja, dan weet de man in de straat het ook niet meer. Die groenen toch, zijn die dan nooit content? Of zitten de laatste exemplaren van het vlinderras uitgerekend in zijn tuin op de *buddleja*?

Dagvlinders bedreigd?

Voor de doorsnee vlinderstruikbezitter vertelt de krant doodgewoon praatjes. Toch houdt de alarmerende berichtgeving over de achteruitgang van de dagvlinders steek. Volgens de Rode lijst van de dagvlinders, uitgegeven door het Instituut voor Natuurbehoud, zijn nauwelijks 23 soorten van de 70 als inheems beschouwde dagvlinders in Vlaanderen momenteel niet in hun bestaan bedreigd. Alle BB-vlinders zitten nog in deze categorie. Hun populaties kennen wel schommelingen (de Kleine vos verrees in 2003 uit een diepe dip), maar globaal kunnen ze tegen een stootje. Daartegenover liet Vlaanderen in de loop van de 20ste eeuw 21 soorten dagvlinders op zijn grondgebied uitsterven. Liefst 30 % van het totale aantal soorten, geen enkele andere Europese regio deed beter. De eerste verdwenen al tussen de twee oorlogen in, het gros pas vanaf de jaren '60. Gervuisloos, zoals het vlinders past. Met namen als klokjes (Zilverstreephooibeestje, Kaasjeskruidikkopje, Woudparelmoervlinder...), die alleen bij ware vlinderfanaten - ook bij vlinderverzamelaars! - nog een belletje doen rinkelen. Er zaten knapen bij als de Grote ijsvogelvlinder, en hele kleintjes behorend tot de dikkopjes, de blauwtjes, de zandoogjes en, wat groter, de parelmoervlinders. Op het eerste gezicht tweeling-, drieling- zelfs meerlingbroertjes, alleen via obscure stipjes- of oogjescodes aangebracht op de boven- en/of ondervleugels van elkaar te onderscheiden. Weerloos bovendien, want veel te kieskeurig in hun milieueisen om in de huidige Vlaamse natuur nog te kunnen meedraaien. De middenmoot van onze dagvlinderfauna, de vlinders met 'zeldzaam' tot 'met uitsterven bedreigd' op het visitekaartje, telt 26 soorten. Wat de toekomst voor die in petto houdt, is koffiedik kijken.

Algemene soorten?

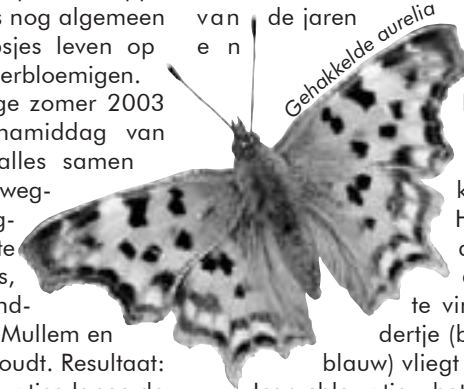
De vlinderatlas 'Dagvlinders in Vlaanderen' (1999) stelt de zaken dan nog rooskleurig voor. Vijf vlindertjes van grasland en ruigten, het Hooibeestje, de Kleine vuurvlinder, het Icarusblauwtje, het Zwartsprietdikkopje en het Geelsprietdikkopje, komen volgens die atlas ook bij ons nog algemeen tot zeer algemeen voor. Hun rupsjes leven op diverse soorten gras, zuring en vlinderbloemigen. In juli en augustus van de prachtige zomer 2003 fietste ik dagelijks in de late namiddag van Oudenaarde naar Heurne, dus alles samen genomen langs circa 250 kilometer weg-berm. Brede bermen langs het jaagpad aan de Schelde, ongerepte natuur volgens de toeristische folders, en bermen aan weerskanten van landbouwwegen in de kouters van Eine, Mullem en Heurne, natuur waar de boer van houdt. Resultaat: enkele keren één of twee Icarusblauwtjes langs de Schelde en geen enkele waarneming in het landbouwwand, noch van dat blauwtje, noch van de vier andere soorten. Algemeen?

Goed beheer

Het beheer van grasland voor vlinders steunt op twee principes: gefaseerd maaien, liefst met de zeis, en de aanwezigheid van voldoende niet gemaaide vegetatie waarin de eitjes, de rupsen en de poppen van de graslandvlinders overwinteren. Overgebracht naar de tuin komt dat beheer neer op: vaarwel, smetteloos geschoren gazon. Vrijwel alle tuinen vallen af. Ook de mijne in Heurne, zelfs al ziet hij er natuurlijk uit en pas ik in de boomgaard een gemengd 'beheer' toe: stukken gazon met daarin eilandjes die ik niet maai. Op 26 juli vloog nog een wijfje Icarusblauwtje rond, de enige waarneming voor 2003. Nochtans was dit vlindertje er geregeld aanwezig tot het begin van de jaren '90. Heel wat verder terug in de tijd waren in de al even fraaie vlinderzomer van 1959 Hooibeestjes, Kleine vuurvlindertjes, Icarusblauwtjes en dikkopjes (soort onbekend) vaste prik in de tuin van mijn ouders in het nabije Zingem, ook in de tuin van hun burenen, en als ik stiekem over het muurtje keek, eveneens in de tuin van die burenen en zo verder. Dat idyllische beeld zou weldra wor-

den verstoord door de opkomst van de grasmaaier, een zwarte dag in de geschiedenis van de graslandvlindertjes.

Twee soorten vlinders van struik- en boomrijke biotopen, het Boomblauwtje en het Bont zandoogje, wisten zich in Vlaanderen in de loop van de jaren uitstekend te handhaven, en komen meer dan vroeger ook in tuinen voor. Het wijfje van het Boomblauwtje zet haar eitjes af aan de ongeopende knoppen van onder meer Hulst en Klimop, heesters die in een reeks aanpalende tuinen altijd wel ergens te vinden zijn. Dit fraaie vlindertje (beide geslachten zijn lichtblauw) vliegt doorgaans hoger dan het Icarusblauwtje, het volgt als het ware de omtrekken van de struiken. Het Bont zandoogje is een onopvallende bruine vlinder, middelgroot, met bleke spikkels en donkere oogjes op de vleugels. Een vlinder die als alle vlinders van zonlicht houdt, maar tevens de schaduw niet schuwt. De eitjes worden gelegd op allerlei soorten grassen. In natuurlijke tuinen kan het Bont zandoogje zich succesrijk voortplanten. Het volstaat om rond de aanwezige heesters het gras niet kort af te maaien.

En tot slot het onvolprezen wilde hoekje achter in de tuin, bij mij de composthoop, wat opslag van brandnetels, Dagkoekoeksbloemen en vlier, in de schaduw van een oude pruimelaar. Het al genoemde Bont zandoogje is er constant present, voor de BB-vlinders betekent het een surplus. Sommige soorten (Dagpauwoog, Gehakkelde aurelia) leggen graag hun eitjes op die netels, andere (Atalanta) niet, want ze prefereren netels die wel vochtig, maar tegelijk in volle zon staan. Brandnetels open en bloot in de tuin, men mag het geen tuinier aandoen, zelfs de meest fervente natuurtuinder niet. Toch hoeft men de Atalanta en de andere BB-vlinders nooit te missen, meer nog, om ze in de tuin te krijgen hoeft men geen klap te doen. Plant een *buddleja* en die levert alle werk. Nogmaals, hij lokt onze allermooiste vlinders, die echter maar enkele regels vertellen van het hele Vlaamse dagvlinderverhaal.

Tijgerspinnen in de Vlaamse Ardennen

Gunther Groenez

De afgelopen zomer was er ééntje die tot de top drie sinds het begin van de vorige eeuw behoorde! Snikheet, wel 12 dagen aan één stuk, met tropische temperaturen die bijna niet te tartten waren. Mensen moesten zich beschermen tegen dit soort ongewoon weer.

Maar tijdens een zomerse tocht in onze regio, gebeurde het wel eens dat je een zeer opmerkelijke ontdekking kon doen van een opvallende spin die wél van dit soort ongewoon weer houdt.

De Tijgerspin heeft een felgekleurd achterlijf dat wel tot anderhalve centimeter lengte kan groeien. Mét poten heeft het dier een diameter van zes tot acht centimeter. Tijgerspinnen, met de wetenschappelijke naam *Argiope bruennichi*, zijn weliswaar giftig, maar ongevaarlijk voor mensen. Ze steken of bijten vrijwel nooit en veroorzaken dan hooguit een jeukende zwelling vergelijkbaar met een muggenbult. Het vrouwtje van deze wielwebspin is met haar lichaamslengte van bijna 2 centimeter en haar indrukwekkende poten één van de grootste

Midden-Europese spinnen. Door de geelzwarte tekening op het achterlijf is deze spin, ook voor niet-specialisten, zeer gemakkelijk te herkennen. Aan dit opvallende uiterlijk dankt zij de in België afwisselend gebruikte namen Wesp(en)spin en Tijgerspin.

Het wielweb, dat vergelijkbaar is met dat van de Kruisspin *Araneus diadematus*, bevat een eigenaardige zigzagband van boven naar beneden: het 'stabilimentum'. De recentste uitleg over de functie van dit stabilimentum is dat het de spin zou toelaten om overdag ongestraft te kunnen jagen. De spin die in

het midden van het web en het stabilimentum gaat zitten, versmelt als het ware in de structuur en wordt door de vogels niet meer als een prooi aanzien. Het web wordt meestal in gras- en struikvegetaties gemaakt, en zit lager bij de grond dan de in dezelfde biotopen voorkomende *Araneus marmoreus*. De spin zit met de kop naar beneden in het midden van het web te wachten op een prooi. Ze leeft voornamelijk van sprinkhanen, maar ook allerlei andere (geveulgelde) insecten worden als prooi aangetroffen. Bij verstoring van het web beweegt de spin snel over en weer, zodat de mogelijke vijand het gestreepte achterlijf ziet als een zigzagband, gedoriënterd raakt en de juiste plaats van zijn prooi niet meer vindt. Het mannetje is veel kleiner dan het vrouwtje en wordt weinig waargenomen. Dit is waarschijnlijk ook te wijten aan de korte levensduur van het mannetje, dat na zijn laatste vervelling al na 1 of 2 dagen sterft, in veel gevallen in het web van het vrouwtje waarmee hij gepaard heeft.

Een maand na de paring worden door het vrouwtje de eitjes afgezet, die door haar worden omhuld met een spinsel. Deze ei-cocons, balletjes ter grootte van een euro, zijn de hele winter te vinden. De eitjes komen een maand na het leggen uit, maar de jonge spinnen profiteren nog tot mei-juni van de bescherming van de cocon voordat ze zich een weg naar buiten banen. De spinnetjes verspreiden zich daarna door wat men 'ballooning' noemt: ze spinnen een lange draad waarna ze zich door wind en opstijgende luchtstroming laten meevoeren. Over de afstanden waarover de spinnetjes zich hiermee kunnen verplaatsen, is nog weinig bekend, doch enkele kilometers zijn zeker mogelijk. Het beestje rukt op vanuit het zuiden.

In 1985 werd de spin voor het eerst in België gesignaleerd, en in 2000 reeds in het zuiden van Nederland. Warme zomers en zachte winters in de

tijgerspin (Spantie)

foto: Gerard Mornie

afgelopen twee decennia zijn de vermoedelijke oorzaken van de opkomst van deze warmteminnende spinnensoort. Daarnaast profiteert deze spin waarschijnlijk ook van de natuurontwikkelingsprojecten langs de rivieren en van de vergrassing van heide en hoogveen.

Vanuit onze streek kwamen volgende waarnemingen

binnen: Ruien (Paddenbroek): 2 ex. Astene (tuin van Ivan Steenkiste): 1 ex. Welden (Reytmerssen): 2 ex. Ronse (omgeving oude spoorweg naar Leuze): 107 ex.

Heeft iemand van jullie ook deze oprukkende nieuweling gezien? Stuur jullie waarnemingen door naar gunther.groenez@pandora.be

Tweenervige zegge (*Carex binervis*) na meer dan 100 jaar opnieuw opgedoken in de Wortegemse bossen.

Karel De Waele

Op 15 juni ging onze afdeling op bezoek in de "Gulke Putten" in Wingene. Onze plaatselijke gidse toonde ons enkele lokale speciale planten, waaronder de Tweenervige zegge, waarvan zij met trots beweerde dat dit ongeveer de enige resterende plaats was in Vlaanderen waar dit "juweeltje" nog groeit.

Op 18 juni ging ik op verzoek van Lieven Kinds samen met hem enkele zegges bekijken in de enkele jaren geleden opengekapte plekken in de Wortegemse bossen langs de baan naar Waregem. Groot was mijn verbazing toen we ook daar die zeldzame zegge vonden!

Navraag bij "FLO.WER" (met dank aan Wouter Van Landuyt, die de flora-databank beheert) leerde ons dat *Carex binervis* in die streek het laatst gesignaleerd was door J. Kickx in de periode 1850-1899 in hetzelfde uurhok E2-26 en door François Crépin in 1865 in het aangrenzende uurhok E2-15 in de Waregemse bossen.

We vonden enkele tientallen exemplaren van deze zegge in de brede strook die enkele jaren geleden gekapt is in het dennenbos langs de baan Wortegem-Waregem en waar heraangeplant is met loofbomen. Voorlopig is deze strook nog erg open en door de werken (en ook met opzet) is de oppervlakte er als het ware geplagd en ontdaan van de strooisellaag. Zoals verwacht ontwikkelt zich hier schuchter een heideachtige vegetatie met o.a. Struikhei, Pilzegge, Sterzegge (o.a. om dit te bevestigen had Lieven me gevraagd eens te komen kijken), Hazezegge, Trekrus, Knolrus, Veelbloemige veldbies.

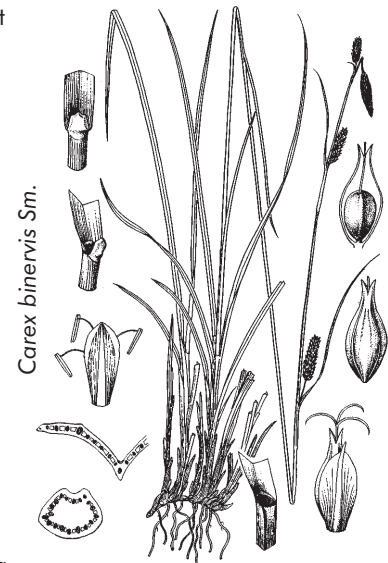
In hetzelfde kilometerhok vonden we ook nog restan-

tjes van de natte heide met Waternavel, Egelboterbloem en Moerasviooltje! Andere mooie vondsten in dezelfde buurt waren Fraai hertshooi, Dalkruid en Valse salie.

Het feit dat deze Tweenervige zegge nu na meer dan honderd jaar opnieuw opduikt in deze streek roept uiteraard vragen op. Was die soort in de tussen-

periode daar echt verdwenen en heeft het groot-schalig openmaken van die brede strook naaldbos de aanwezigheid van de zaadbank weer tot leven gebracht?

Het lijkt onwaarschijnlijk dat het zaad zo lang kiemkrachtig zou gebleven zijn. Meer voor de hand liggend zou kunnen zijn dat de plant sporadisch en met kortere tussenpozen kon stand houden op kleinere open plekkjes in het bos. Dat ze in die tussentijd niet ontdekt is kan verklaard worden door een aantal factoren: ten eerste zijn deze bossen privaat en dus niet zo maar toegankelijk, ten tweede zijn er waarschijnlijk nooit zo'n massale kappingen geweest en zeker niet met de bedoeling de heide weer een kans te bieden, en last

Carex binervis Sm.

but not least is deze zegge, als ze niet in bloei staat, om zo te zeggen niet te determineren en wordt gemakkelijk over het hoofd gezien (ik vrees zelfs dat, moest ik nu op het terrein terugkeren, ik ze niet meer met zekerheid zou kunnen aanduiden). Verder is de zeggenfamilie zeker niet de gemakkelijkste groep en het aantal floristen dat zich aan de zeggendeterminatie waagt is in onze streek wellicht op één hand te tellen!

In ieder geval toont deze vondst aan dat dergelijke beheersvormen in de Wortegemse Spitaelsbossen meer dan welkom zijn en dat we maar al te blij zijn met de welwillende houding van de familie Van Parys tegenover deze door Lieven uitgestippelde beheersplannen in de Spitaelsbossen. Meteen ook een bewijs dat niet alle private boscijenaars enkel oog hebben voor jacht en houtoogst! Lieven heeft nog verdere plannen in die richting en kijkt nu al uit naar de terugkeer van Heidekartelblad, Dophei en Stekelbrem in het Oud-Mooreghemwoud, hier dank zij de medewerking van de eigenaars Philippe en Griet Vande Vyvere. Oudere Natuurpunters (toen nog Wielewalers) herinneren zich nog de jaarlijkse (manuele) plag-beheerswerken in een open plek in dat bos waar die drie juweeltjes groeiden. Om allerlei praktische redenen hebben we de strijd tegen de oprukken- de Adelaarsvaren toen verloren, maar hoop doet leven. En de vondst van de verloren gewaande Tweenerveg zegge sterkt onze hoop!

Andromeda

Jo Buysse

De deelnemers aan de busuitstap naar Midden-Limburg op 15 augustus maakten al met haar kennis aan de rand van een klein hoogveen in de Teut (zie p. 22). Maar nog meer kans heb je haar te ontmoeten in de Hoge Venen. Wie was Andromeda? Om dit te weten moeten we even op bezoek bij de oude Grieken. Andromeda was een beeldschone koningsdochter waarvan moeder Kassiopeia overal uitbazuinde dat ze mooier was dan de Nereïden, de 50 dochters van zeegod Nereus. Dat was blijkbaar een bewering te ver, niets minder dan een oorlogsverklaring. Deze laatsten gingen namelijk uithuilen bij de grote zeegod Poseïdoo die daarop een enorm monster uitstuurde naar het land van Andromeda met de uitdrukkelijke opdracht daar alles kort en klein te slaan. Het

halve koninkrijk verwoest ziet vader Kefeus geen uitkomst meer en hij bezoekt een orakel, een antiek adviesbureau, dat hem droogjes vertelt dat het sloopwerk alleen zal ophouden als hij zijn mooie dochter aan het monster offert. Na wat tegenstribbelen is Kefeus verplicht zijn oogappel Andromeda aan een rots te ketenen, ten prooi aan het beest. Gelukkig passeert daar toevallig ene Perseus op een vliegend paard met in zijn tas het nog bloedende hoofd van Medusa, een schepsel dat hij even voordien, bij een ander avontuur, een kopje kleiner heeft gemaakt. Nuttig om weten: wie naar Medusa keek veranderde onmiddellijk in een steen. Perseus ziet Andromeda, wordt op slag verliefd, ziet het aanstormende monster, haalt het hoofd van Medusa uit zijn tas, kijkt er zelf niet naar... maar het monster doet dat wel... De gevolgen zijn, althans voor de meeste hoofdrolspelers, gelukkig: Andromeda wordt door Perseus van de rots geplukt, ze trouwen en krijgen kinderen.

Dit verhaal kon schilders als Titiaan, Rubens en Rembrandt inspireren en Haydn vond er stof in voor een opera. Maar er is meer: de (nuchtere?) wetenschapper Linnaeus, de grote systematicus en naamgever dacht eraan toen hij voor het mooie plantje stond dat wij nu Lavendelheide noemen. Hij gaf het de naam "Andromeda polifolia L." met de volgende verantwoording:

"deze voortreffelijke, schone maagd prijkt met een slanke, stevige hals (*stengel*); wat de kleur van haar rozerode lippen (*bloemkroon*) aangaat, overtreft haar gelaat verreweg het beste blanketsel van Venus; met geboeide voeten op de slanke knieën geworpen (*het onderste, liggende deel van de stengel*), door water (*in het voorjaar*) omringd, aan een rots (*veenbult*) gekluisterd, aan afschuwelijke draken (*kikkers*) ter prooi gegeven, neigt zij het droeve gelaat (*de bloem*) ter aarde en strekt, een betere plaats, een beter lot waardig, haar onschuldige armen (*takken*) ten hemel uit, totdat de lang verbeide Perseus (*zomer*) de mon-

Andromeda polifolia L.

sters overwint en haar uit het water wegvoert, nu niet langer een maagd, doch een vruchtbare moeder, welke haar gelaat (*de vrucht*) opheft."

Dr. C. A. Backer, de auteur van het onvolprezen "Verklarend woordenboek van wetenschappelijke plantennamen", waaruit we de argumentatie van Linnaeus haalden, merkt hierbij venijnig op dat "deze vergelijking doet denken aan een duizendpoot die aan alle voeten mank gaat"... Maar oordeel liever zelf als je Andromeda nog eens ontmoet.

Gele weidemier, Lasius flavus

Anne Fobert

IWG Lampyrus

Het gaat hier om een kleine mier. De werksters zijn 2-4,5 mm groot, lichtgeel tot geelbruin. De koningin en de mannetjes zijn duidelijk donkerder. Deze mieren maken in de grond gesloten nesten zonder uitgangen met bovengrondse grote heuvels tot 30 cm hoog en tot een halve meter doorsnede. Ze komen voor op droge én vochtige plekken hoofdzakelijk in zonnige extensief begraaide graslanden, kalkgraslanden, duingraslanden en op heidevelden. In sommige nesten wonen wel 20.000 mieren. Goedwerkende nesten kunnen 7 ton grond per jaar naar de oppervlakte brengen. De Gele weidemier maakt een nest met een zuidelijk gerichte koepel; de steilste zijde van de koepel met de grootste populatie, is gericht naar het zuiden en geniet van de meeste warmte. Naar verluidt zouden herders bij slecht weer deze nesten als navigatiemiddel gebruikt hebben.

De Gele weidemieren populaties zijn o.a. zeer belangrijk voor de Groene specht, Fazant, Patrijs.... Was de soort vroeger zeer algemeen, ze is door intensieve bemesting sterk afgenomen. Weliswaar is ze nog niet bedreigd maar graslanden met grote nestgroepen worden nog maar weinig aangetroffen.

We waren natuurlijk blij verrast toen we in 'onze' kleine benedenwei een 15-tal grote tot middelgrote nesten, bij toeval, ontdekten. In de bovenwei vonden we nieuwere uitbreidingen en in de grote benedenwei rukken ze eveneens snel op.

Wat is er nu bijzonder aan deze mieren?

Deze mieren houden huisdieren! In hun nest kweken ze op plantenwortels, blad- en schildluizen (meestal wortelluizen).

Er zijn nog andere soorten mieren die ook bladluizen kweken, maar niet bij alle soorten is de teelt in dezelfde mate ontwikkeld. De Slankmier bv. likt slechts af en toe aan de plant met bladluizen, de Knoopmier likt aan de bladluizen zelf, de Bosmier haalt zowat 43% van haar voedsel uit de luizenteelt en ... de Gele weidemier leeft (praktisch) uitsluitend van wortelluizen. Zo'n samenlevingsvorm bij mieren op grond van voedselverschaffing waarbij de actieve rol uitsluitend door de mieren gespeeld wordt noemt men: 'trophobiosis'.

De bladluis die in haar behoefte aan eiwitten voorziet, neemt tegelijkertijd ook een grote hoeveelheid suikers op. De eiwitten worden via de krop in het spijsverteringsstelsel gebracht. Het teveel aan suikers wordt vanuit de krop door een soort filterwand onverteerd naar de einddarm gevoerd. De uitwerpselen die dus veel onverteerde suikers bevatten zijn sterk gegeerd bij de mieren.

Huber noemde al in 1810 deze bladluizen het 'melk-vee': ze zijn als het ware getraind en laten zich gewillig 'melken' als de mieren met de spriettoppen en voerpoten op hun achterlijf roffelen.

Het blijken ook altijd dezelfde mieren te zijn die de wortelluizen melken. Ze verzamelen het voedsel in een krop, 'sociale maag' genoemd en geven het aan de nestgenoten bij hun thuiskomst. Soms zijn de melkmieren zó dik dat ze opgehangen worden aan het plafond van het nest en dat de andere dieren er één voor één komen van drinken!

Een andere gast in het nest is een kleine knotskever,

nestheuvels van de Gele weidemier in Denemarken

de *Claviger testaceus*, een roodbruin kevertje van 1,5 tot 2 mm groot met een knotsvormig lichaam en knotsvormige spriet. Soms wordt ook de zeldzame *Claviger longicornis* aangetroffen, die slechts verschilt van de eerste door langere voelhorens.

Achter de dekschilden hebben ze een paar gele haarbosjes (trichomen) en op de eerste achterlijfsring een groeve, waaruit stoffen afgescheiden worden waar de mieren verzot op zijn.

Als tegenprestatie wordt deze blinde kever, die zelf niet voor zijn eten kan zorgen, door de mieren gevoed en verzorgd.

Spijtig dat door bemesten en sproeien het leefgebied van de Gele weidemier steeds kleiner wordt en wel dra hoofdzakelijk beperkt zal zijn tot natuurreservaten. Om daarna helemaal te verdwijnen?

Waarnemingen van een lange hete zomer

■ Bertie Schiettecatte

IWG *Lampyris*

Zoals we allen reeds gemerkt hebben gaan de zonnige zomerdagen naar hun einde toe terwijl binnenkort het vallen van de bladeren en de grillige regen de traditionele ronde zullen doen.

Laten we er eventjes bij stilstaan en de polsslag nemen: hoe ziet onze natuur in "hartje Vlaanderen" er uit en hebben we vorderingen gemaakt met dit mooie weer?

Iedereen zal wel gehoord of zelf gezegd hebben dat ons klimaat stilaan aan het opwarmen is met als gevolg een explosie aan waarnemingen.

Insecten vormen veruit de soortenrijkste groep van dieren die op onze aarde voorkomen.

Door twee maanden bijna onophoudelijk mooi weer werden er dan ook meer waarnemingen vastgelegd.

De zon lokte natuurlijk meer diertjes uit hun schuilplaats dan gewoonlijk. Men zag hun opvallende en sierlijke kleuren op en neer dwarrelen, hun aantal groeiend in de loop van de dag.

Ze kregen de kans om langer te leven en dus meer tijd om zich aan ons te vertonen, terwijl wijzelf ook meer buiten waren, en zo meer kans hadden om ze te zien, ze kregen meer nakomelingen door de gunstige weersomstandigheden...

Maar of dit nu allemaal een blijvende positieve verandering inluidt is een groot vraagteken. Ook de biotopen spelen immers een belangrijke rol.

Voor veel soorten was de bijzondere warmte zelfs nadelig. Vele van onze geliefde kevertjes bijvoorbeeld waren letterlijk "gepakt" van de warmte en zochten naar beschutting, waren opvallend minder actief en hierdoor onttrokken ze zich aan elk mensenoog en waren minder te zien en/of minder talrijk, anderen gingen vroegtijdig dood door droogte.

Leuk waren natuurlijk de opmerkelijke waarnemingen van sommige trekvlinders en nachtvlinders, zeker wat de pijlstaarten (*Sphingidae*) betreft: de Windepijlstaart (*Agrius convolvuli* L.), en de elegante rupsen van de Ligusterpijlstaart (*Sphinx ligustri* L.), niet te vergeten de overdag actieve Kolibrievlinder (*Macroglossum stellatarum* L.), en onder de dagvlinders: de Rouwmantel (*Nymphalis antiopa* L.) en de Keizersmantel (*Argynnis paphia* L.), eertijds uit de streek verdwenen en nu (schijnbaar) terug, veel Kleine vos (*Aglais urticae*) en Koninginnenpage (*Papilion machaon*)...

Niet alleen vlinders maar ook sommige waterjuffers, spinnen, zweefvliegen werden vaakesignaleerd. Allemaal beestjes die we onder normale omstandigheden misschien niet of weinig te zien zouden hebben gekregen.

Ligusterpijlstaart

foto: Gunther Groenez

Toch is een overdreven optimisme ongepast want wetenschappelijke gegevens (weerstation, gericht onderzoek, vergelijkende studies, ...) ontbreken om doorslaggevende besluiten te kunnen maken, zeker als het maar over één mooie zomer gaat.

Dode sprinkhanen en levende mieren op de top van een grashalm

■ Marc Zwervaeagher

IWG *Lampyris*

Tijdens de wandeling van 17 juli op de Hotond konden we enkele sprinkhanen (Krassers) waarnemen die dood op het uiteinde van planten zaten. Johan Rommelaere herinnerde zich uit een Natuurpuntcursus over sprinkhanen, die hij enkele jaren geleden volgde:

"Dode sprinkhanen die als versteend in een grashalm hangen zijn aangetast door de schimmel *Entomophthora grylli*. De dode dieren hangen meestal hoog in een grasstengel met als doel een optimale verspreiding van de schimmelsporen te bewerkstelligen."

Nobby Thys, de lesgever van de bewuste cursus, gaf nog wat extra uitleg:

"Wat de schimmel betreft is het zo dat deze schimmel enkel sprinkhanen (of misschien ook aanverwante krekels,...) aantast. Ik heb dit fenomeen echter ook al waargenomen bij vliegen en pissebedden: de dieren hangen dan ook verkrampd boven aan een graspietje (of bij pissebedden tegen een muur). Dit zijn andere soorten schimmels (ik heb er geen tabel voor, maar weet dat de schimmel op sprinkhanen enkel op sprinkhanen voorkomt)".

Het is voor zover ik weet voor mensen nog onbegrijpelijk hoe de schimmel erin slaagt om zijn 'gastheer' de instructie te geven: klim nu zo hoog mogelijk en sterf daar zodat mijn sporen zich goed over de omgeving kunnen verspreiden.

Guido Bonamie verwees naar een artikel in ATALANTA (jan. 1997):

"Een gelijkaardig fenomeen vinden we bij de mieren die aangetast zijn door leverbot, deze klimmen ook omhoog op de grashalmen om door de grazende

Sprinkhaan spec.

foto: Gunther Groenez

schapen te worden opgegeten.

Eén leverbotlarve vreet zich een weg naar de hersenen van de mier, de mier klimt 's avonds in de grashalm terwijl de parasietlarve in een specifieke zenuwknop de reflex van het sluiten van de kaken teweegbrengt. De mier blijft gans de avond en nacht roerloos hangen, wordt ze niet opgegeten dan verlaat de larve als de zon voldoende warmte geeft, de zenuwknop die de kaken doet sluiten en de mier kruipt weer naar beneden en loopt tussen de andere mieren rond tot 's avonds..."

Een vroege herfst voor de Paardenkastanje

Bron: Nieuwsbrief IBW, 3^e jrg., 4^e trimester, oktober 2000

Deze zomer kwam de aantasting van kastanjebomen door de Kastanjemineermot (*Cameraria ohridella*) meermaals in de pers. Aangezien het de Paardenkastanje betrof, waren het hoofdzakelijk de beheerders van park- en laanbomen die geconfronteerd werden met bladverkleuring, opkrullende bladeren en vroegtijdige bladval. De insectenaantasting werd echter vaak verward met de bladvlekkenziekte door de schimmel *Guignardia aesculi*. Het insect is nieuw in onze streken, maar de schimmelaantasting komt reeds sinds ± 1950 in Europa voor.

De Kastanjemineermot werd in 1985 voor het eerst in Macedonië ontdekt, aan het Ohrid Meer (vandaar *C. ohridella*). Ondertussen is het diertje tot in België en Nederland verspreid.

De larve van deze mineermot vreet gangetjes in de

bladeren, waardoor okerkleurige vlekken (mijnen) ontstaan, meestal begrensd door 2 zijneren. In deze mineergang verpopt het insect. Zwaar aangetaste bladeren vallen vroegtijdig af.

Hoe het zit met de generatiewisseling in onze streken is nog niet helemaal duidelijk, maar in Oostenrijk komen 3 generaties per jaar voor. De poppen van de derde generatie en van een deel van de tweede generatie overwinteren in de afgevallen bladeren of het strooisel.

De schimmel *Guignardia aesculi* zorgt ook voor bladverkleuring en vervroegde bladval. Typisch zijn de meer roodbruine, onregelmatige vlekken, meestal met gele omranding. De bladranden krullen op en het verbruinde blad valt vaak vroegtijdig af. Het belangrijkste gevolg voor volwassen bomen is een esthetische waardevermindering.

De aantastingen door beide organismen worden nogal eens met elkaar verward. Afgezien van de hoger beschreven (en andere) verschillen, is het blad tegen het licht houden een eenvoudig middel om ze te onderscheiden: bij een aantasting door de Kastanjemineermot zijn de larven, hun uitwerpselen of de poppen duidelijk zichtbaar in het blad.

Over het langetermijneffect van de Kastanjemineermot op de boomvitaliteit is weinig bekend. In Wenen zijn parkbomen reeds meer dan 5 jaar aangetast zonder echt ernstige gevolgen. Op plaatsen met sterke aantasting worden de afgevallen bladeren (met de overwinterende poppen) verzameld en vernietigd of gecomposteerd. Dit laatste dient echter onder welbepaalde omstandigheden te gebeuren teneinde de overwinterende poppen te doden of het uitvliegen van de motjes te verhinderen. Deze maatregel zorgt voor een reductie van de eerste generatie motjes in het daarop volgende voorjaar, maar is op zich niet afdoende om de aantasting volledig te stoppen. Het verwijderen van de afgevallen bladeren helpt ook als milieuvriendelijke, preventieve maatregel tegen de bladvlekkenziekte.

Hoewel bestrijding van de Kastanjemineermot met insecticiden mogelijk is, wordt dit vooral om ecologische redenen niet aanbevolen. Er bestaat bovendien nog onduidelijkheid over de omvang en de ernst van de aantastingen door deze nieuwkomer. Aantasting door de Kastanjemineermot en infectie door *Guignardia* komen tevens vaak gelijktijdig voor, wil men van de bruine bladvlekken verlost zijn, dan zou

men in dat geval bij een keuze voor chemische bestrijding naast insecticiden ook nog eens fungiciden moeten gebruiken.

Contactpersonen: Peter Roskams, tel: 054/43 71 15; e-mail: Peter.Roskams@lin.vlaanderen.be
Geert Sioen, tel.: 054/43 71 21; e-mail: Geert.Sioen@lin.vlaanderen.be

Hermelijn contra Kuifeend op de Schelde

■ Niko Van Wassenhove

Op zondagvoormiddag 20 juli 2003 deed ik mijn ronde in de Scheldevallei in Eke, Zevegem en Zwijnaarde. Het was (uiteraard) mooi weer. Blijkbaar waren heel wat jonge Groene spechten uitgevlogen. Ik kreeg er 7 te zien of te horen. Ondertussen had ik ook een paar jonge uitgevlogen Boerenwaluwen gezien die in een wilg langs de Schelde verscholen zaten en aan het wachten waren op eten van moeder of vader. Maar ik was vooral geïnteresseerd in het aantal broedgevallen van Kuifeend in de Scheldevallei. Aan de stuw te Zwijnaarde werd mijn aandacht getrokken door twee alarmerende Grote gele kwikken en wat verder zwom een vrouwtje Kuifeend met haar jongen en een paar Meerkoeten. Die waren blijkbaar iets aan het achtervolgen. Het was een Hermelijn die toch zichtbaar in paniek probeerde te ontkomen en uit het water wou (de Hermelijn is een goede zwemmer).

De pogingen lukten niet daar de Hermelijn tegen de wand zwom die afgeboord was met stalen profielen. Het dier sprong tegen de wand, greep naar de bouten die door de stalen profielen waren gevezelen maar viel telkens terug in het water en zwom verder, achternagezeten door het vrouwtje Kuifeend met haar 4 jongen en 4 Meerkoeten. De Hermelijn probeerde hetzelfde telkens opnieuw, profiel na profiel. Telkens als het dier terug in het water terecht kwam en zwom in de richting van de vogels, trokken deze zich wat verschrikt terug. Blijkbaar zag de Hermelijn in dat

dit niet veel zin had. Hij wou nu naar de overkant van de Schelde zwemmen waar de oever mooi glooiend naar boven gaat en er geen stalen profielen bevestigd zijn. Maar de poging werd gestopt door het (vrij agressieve) vrouwtje Kuifeend dat opvloog en met de poten ter hoogte van het wateroppervlak het hoofd van de Hermelijn probeerde te raken. Waarna de Hermelijn terugkeerde richting stalen profiel. Dit senario herhaalde zich zo'n 4 tal keer, waarna de volgende poging lukte en de Hermelijn vrije doorgang kreeg om naar de andere oever te zwemmen. Eens een paar meter verwijderd van de vogels waren die niet meer geïnteresseerd en werd de achtervolging gestaakt. Ik telde die voormiddag 5 vrouwtjes Kuifeend met jongen (2x 4 jongen, 1x 6 en 2x 8 jongen) op de Schelde tussen de bruggen van Eke en Zwijnaarde.

Latijn en Grieks

■ Emiel De Jaeger

In de vorige Meander kwamen Latijnse en Griekse eigennamen aan bod, ditmaal bekijken we ook de namen van historische figuren.

1. Politieke figuren

■ **Agrippina** = 1. dochter van M. Vipsanius Agrippa en Pomponia, eerste vrouw van keizer Tiberius. 2. dochter van M. Vipsanius Agrippa en Iulia (dochter van keizer Augustus), vrouw van Germanicus. 3. dochter van Germanicus, vrouw van keizer Claudius, moeder van keizer Nero.

Thysania agrippina (noctuidae): Reuzenuiltje grootste soort (Zuid-Amerika) met een spanwijdte van 25 cm. agrippinus < Agrippina + adj. uitgang.

Colchicum agrippinum (liliaceae): bladeren met gegolfde rand; bloemen trechtervormig, roodachtig paars met mozaïektekening, witte bloembuis.

■ **Alexander** = Alexander de Grote, koning van Macedonië 356-323. alexandrinus = van Alexandria, stad o.a. in Egypte, genoemd naar Alexander.

Charadrius alexandrinus (charadriidae): Strandplevier; onvolledige borstband: zwarte plek aan beide zijden; witte vleugelstreep en buitenstaart.

■ **Artaxerxes** = naam van verschillende Perzische

koningen.

Aricia artaxerxes Fab. (lycaenidae): Bruin blauwtje; Midden-Europa en Scandinavië.

■ **Artemisia** = de vrouw van koning Mausolos van Karië in Klein-Azië, die allicht naar Artemis was genoemd.

artemisia = bijvoet (L) (of < Artemis, dochter van Zeus en Leto, zuster van Apollo).

Artemisia vulgaris L. (asteraceae): Bijvoet: stengels iets vlokkelig behaard, vaak paars(rood); bladeren bovenaan donkergroen, onderaan witviltig, veerdelig tot dubbel veerdelig, oortjes in slippen verdeeld; bloemen (oker)geel of roodbruin (geelachtig); hoofdjes van buiten viltig behaard; Artemisia-soorten zijn bevorderlijk voor de menstruatie en de bevalling.

artemisiae = gen. enk. van artemisia.

Aceria artemisiae: galmijt op Averuit en Bijvoet.

Coloradoa artemisiae: bladluis op bijvoet.

Cryptosiphum artemisiae: bladluis op Bijvoet, doet de bladeren omlaag krommen en rood opzwellen.

Psathyrella artemisiae (Psathyrella squamosa)

(coprinaceae): Wollige franjehoed: zwam met half bolvormige tot vlak klokvormige hoed, wollige velumresten op okerbruine ondergrond, rand met velumresten; steel wit vezelig-vlokkelig op lichtbruine ondergrond.

Trypeta artemisiae (tephritidae):

Alsemboorvlieg: op asteraceae.

artemisiellus < artemisia + dim. suffix.

Coleophora artemisiella: kokermot, op Zeealsem.

Scorbpalpa artemisiella (gelechiidae):

op Tijn en Averuit.

artemiscicola < artemisia + -cola < colere = bewonen (L).

Liriomyza artemiscicola: mineervlieg op Bijvoet.

artemisiifolius < artemisia + folium = blad (L).

Ambrosia artemisiifolia L. (asteraceae):

Alsemambrosia: bladeren meestal dubbel veerdelig, duidelijk gesteeld, heldergroen, zacht behaard.

artemisivorus < artemisia + -vorus < vorare = verslinden (L).

Phytomyza artemisicora: mineervlieg op Bijvoet.

■ **Attalus** = Attalus I, 269-197 v.C., eerste koning van Pergamum (Troje), bevorderaar van kunsten en wetenschappen, stichter van de bibliotheek van Pergamum.

attalea < Attalus + adj. suffix.

Attalea funifera (arecaceae): bladeren leveren stijve borstelvellen (piassave, piassava fiber); Zuid-Amerika.

■ **Aurelius** = Romeinse naam, o.a. de broers Gaius Aurelius Cotta, consul in 75 v.C. en Lucius Aurelius Cotta, praetor in 70 v.C.
aurelia < Aurelius

Aurelia aurita: Oorkwal: klokvormig lichaam, blauw en wit getint; middenin vier lichtpaarse "oren" (gonaden); rand met franje van korte tentakels met netelcellen; onderaan vier langere mondtentakels.

■ **Caesar** = Gaius Iulius Caesar, 100 -44 v.C.; Romeins veldheer en dictator.

Lucilia caesar (calliphoridae): Groene vleesvlieg, Keizervlieg blauwgroen tot smaragd, oudere met koper-glas; zilverkleurige wangen.

caesareus = van Caesar (L) < Caesar + adj. suffix.

Amanita caesarea Qué. (amanitaceae):

Keizersamaniet, Keizerszwam: hoed rood tot oranje, zonder witte vlokjes; plaatjes goudgeel; steel goudgeel met witte schede en gele manchet; culinaire lekkernij van de Romeinse keizers.

Staphylinus caesareus (staphylinidae): kort-schildkever; dekschilden sterk verkort, bruinrood.

■ **Claudius** = Romeinse geslachtsnaam, o.a. van Tiberius Claudius Drusus (keizer Claudius, 41-54 n.C.) en van Tiberius Claudius Nero (keizer Nero, 54-68 n.C.).

Claudius angustatus (chelidae): moerasschildpad uit Midden-Amerika, tandeloze kaken.

■ **Cleopatra** = 1. koningin van Egypte, 31 v.C. 2. vrouw van Perdiccas, koning van Macedonië, opvolger van Alexander de Grote.

Gonepteryx cleopatra L. (pieridae): Citroenvlinder, mannetje zwavelgeel met grote oranje vlek midden op de voorvleugels; wijfje groenachtig wit; Zuid-Europa.

■ **Eumenes** = 1. generaal van Alexander de Grote 2. verschillende koningen van Pergamon.

Eumenes coarctatus (coarctica) (eumenidae): Urntjeswesp; algemeenste soort metselwesp in heidegebieden; vaasvormig nest van zand en modder.

■ **Eupator** = Mithridates Eupator, 132-103 v.C. koning van Pontos; hij zou de plant in de geneeskunde hebben geïntroduceerd.

eupatorium = eupatorium = leverkruid (G).

Eupatorium cannabinum L. (asteraceae): Koninginnekruid, Leverkruid: stengels vaak rood aan-

gelopen; bladeren tegenoverstaand, meestal drietallig, lancetvormige deelblaadjes (doen denken aan Hennep); hoofdjes in schermvormige pluimen (platte of halfbolvormige tros), wollig uitzicht; bloemen rozewit tot rozerood (of bleekpaars), zelden wit.

Achillea eupatorium (A. filipendulina Lam.) (asteraceae): Geel duizendblad: bladeren diep veerdelig, varenachtig; wollig maar niet dicht behaard; stengelbladen draaien dikwijls in vertikaal vlak; kleine hoofdjes in platte schermvormige tros; lintbloemen citroengeel (goudgeel); sterke kamille-achtige geur.

Agrimonia eupatoria L. (rosaceae): Gewone agrimonie, Leverkruid: geneesmiddel voor lever- en spijsverteringsklachten, gezichtsstoornissen, geheugenverlies, slangenbeten.

■ **Gentius** = koning van Illyrië (2de eeuw v.C.).

gentiana = gentiaan (*L) < gentanê = gentiaan (G) < ? Gentius.

Gentiana pneumonanthe L. (gentianaceae): Klokjesgentiaan: bladeren lijn- tot lancetvormig; bloemen alleen of twee bijeen; bloemkroon klok-trechtersvormig, met vijf slippen, donker hemelsblauw, met vijf groene strepen van buiten, groen gestippeld van binnen, zelden wit of roodachtig.

gentianella = gentiaan (*L) < gentiana + Lat. dim. suffix.

Gentianella campestris Börner (Gentiana campestris L.) (gentianaceae): Veldgentiaan, Brede duingentiaan: bladeren driehoekig-eirond tot langwerpig; twee brede en twee smalle kelkslippen; bloemen viertallig, zelden vijftallig, lichtviolet tot vaalblauw, zelden witachtig of geelachtig wit.

gentianoides < gentiana + Gr. adj. suffix.

Veronica gentianoides Vahl (scrophulariaceae): Gentiaan-ereprijs: bladeren dik, ovaal of langwerpig, iets behaard; in rozetten; bloemen bleekblauw (lichtblauw of violet) met donkerder aders, in aarvormige trossen met iets overhangende top.

■ **Juba** = Juba II, koning van Numidia, +24 v.C.; schrijver van plantkundige, historische en aardrijkskundige werken.

jubaea < Juba + adj. suffix

Jubaea chilensis (Jubaea spectabilis) (arecaceae): Chileense wijnpalm, Coquitos palm.

■ **Livia** = Livia Drusilla, vrouw van Tiberius Claudius Nero, moeder van keizer Tiberius, later vrouw van keizer Augustus.

Klokjesgentiaan

SL: afdeling Schelde-Leie

SV: afdeling Scheldevallei

VA: afdeling Vlaamse Ardennen

RO: afdeling Ronse

ZV: afdeling Zwalmvallei

VWG: Vogelwerkgroep (vroeger WVO)

PWG: Plantenwerkgroep regio Schelde-Leie

NWB: Nationale Werkgroep Botanie

IWG: Insectenwerkgroep Schelde-Leie-Zwalmvallei

ZWG: Zoogdierenwerkgroep

SOW: Stichting Omer Watzet

JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming

Zondag 12 oktober 2003

■ **VA: Geologische tocht te Kwaremont.** Gids: Marie-Christine Gottigny, tel. 055/31.34.18. Samenkomst om 14u aan de kerk van Kwaremont. Einde om 17 u. Aandacht voor geologie en landschap. De gids zal ons bestel op een andere manier leren kijken naar de boeiende landschappen in de streek. Meebrengen: laarzen.

■ **ZV: Herfstwandeling in natuurgebied Het Burreken.** Verantwoordelijke: Filip Hebbrecht tel. 055/49.55.63. Vertrek om 9.30u aan het pleintje op het Perrevelde (ter hoogte van nr. 14) te Zegelsem-Brakel. Herfstwandeling met speciale aandacht voor de paddestoelensoorten in het natuurgebied. Einde om 12.00u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel. Een loop, spiegeltje en paddestoelengidsen kunnen nuttig zijn.

Zaterdag 18 oktober 2003

■ **NWB: Plantenstudiedag in Anderlecht.** Gids: Chris De Caluwé, tel. 02/361.60.54. Samenkomst aan het Postsorteercentrum Brussel X, Industrielaan 16 te Anderlecht (te bereiken via afrit nr. 17 van de Brusselse Ring) te 9u. De ganse dag intensieve plantenstudie en inventarisatie van de verruigde hoekjes van de Zennevallei, waarbij dus ook geleerd wordt gebruik te maken van de diverse plantenboeken. Meebrengen: laarzen, loop, flora's, lunchpakket met drank. Aansluitend vergadering voor het opstellen van de kalender 2004. Voorstellen kunnen ook vooraf telefonisch of schriftelijk doorgegeven worden aan André Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk, tel. 052/35.05.18; e-mail: andre-vandenbergh@yahoo.com. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60). Einde om 17u.

Zaterdag 18 en zondag 19 oktober 2003

■ **VWG: Internationale watervogeltellingen in de gehele regio.** Een ideale gelegenheid om je kennis van de watervogels aan te scherpen. Er wordt op diverse plaatsen geteld door lokale tellers. Wie eens wil aanpakken kan dit telefonisch regelen via onze regionale coördinator, Koen De Witte, tel. 09/384.98.74, die je in contact kan brengen met de lokale tellers, om plaats en uur af te spreken.

Zondag 19 oktober 2003

■ **SL: Driebosstocht te Everbeek-Boven.** Gids: Paul Geeroms, tel. 09/282.24.08. Samenkomst te 14u aan de kerk van Everbeek-Boven. Stevige boswandeling met aandacht voor herfstverschijnselen. Einde omstreeks 18 uur. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker, veldgidsen.

Woensdag 22 oktober 2003

■ **SV: cursus paddestoelen voor beginners, theorie deel 1** in het parochiehuis, Hulstraat 27 te Asper (50 meter van de kerk van Asper). Aanvang 20 uur, einde 23 uur. Lesgever: Hans Vermeulen van NME Natuurpunt. Deze cursus bestaat uit 2 theorielessen (deel 2 op 29/10) en 3 praktijkuitstappen (op zaterdagnamiddagen 1, 8 en 15 november 2003).

Inschrijven bij Jacques Vanheueverswyn, tel. 09/324.09.42, door storting van € 12,5 op rekening 891-2540092-60 van Natuurpunt Scheldevallei, B.P. Ceuterickstr. 18, 9800 Asper.

Donderdag 23 oktober 2003

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyrus"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Einde 22u30. Determinatie van de insecten die we deze zomer verzamelden.

Zondag 26 oktober 2003

■ **VA: Paddestoelenwandeling in het Ingelbos te Zulzeke:** Gids: Willy Termonia, tel. 055/21.86.90.

Samenkomst om 14u aan de Hotondmolen, Zandstraat 4 te Kluisbergen. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen, loop, mesje.

Woensdag 29 oktober 2003

■ **SV: cursus paddestoelen voor beginners, theorie deel 2.** Zie aankondiging woensdag 22 oktober 2003.

Zaterdag 1 november 2003

■ **SV: cursus paddestoelen voor beginners, praktijkuitstap 1:** Bos t'Ename. Samenkomst om 13u45 aan de kerk van Ename. Einde om 17 uur. Meebrengen: laarzen, paddestoelengidsen. Zie aankondiging 22 oktober 2003.

Zondag 2 november 2003

■ **VWG: Overwinterende watervogels op de Spuikom en trektellen vanop het Oosterstaketsel te Oostende.** Gids: Roland Francois, tel. 0498/22.49.66. Samenkomst om 8u30 aan de kerk van Eke of om 10u aan de Spuikom van Oostende. Einde om 17 uur. Meebrengen: laarzen, verrekijker, telescoop, vogelgidsen, warme kledij, picknick. **Zie ook het kaderstukje op de kalenderpagina 3.**

Donderdag 6 november 2003

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyrus"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Einde 22u30. Determinatie van de insecten die we deze zomer verzamelden.

Zaterdag 8 november 2003

■ **SV: cursus paddestoelen voor beginners, praktijkuitstap 2:** Bois Joly. Samenkomst om 14u aan het kerkhof te Ronse, parking Hogerluchtstraat. Einde om 17 uur. Meebrengen: laarzen, paddestoelengidsen. Zie aankondiging 22 oktober 2003.

■ **IWG: Eerste Oost-Vlaamse Invertebraten Trefdag.**

Samenkomst om 13u30 in de "De Pupiter", Keuzeligstraat 8-10, Kwaremont. Einde omstreeks 18 uur. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 en Marc Zwervaegeher, tel. 09/253.52.85. **Zie ook het kaderstukje op de volgende pagina.**

Woensdag 12 november 2003

■ **VWG: Vergadering van de Werkgroep Vogels in het Stedelijk Centrum te Heurne,** o.l.v. Davy De Groote, tel. 0476/98.33.39. Aanvang te 20u. Einde om 22u30. De vergadering, waarop allerlei items waarbij de VWG betrokken is (Watervogeltellingen, Broedvogelatlas, Fenologie,...) besproken worden, wordt besloten met een korte vogelquiz -meestal met dia's van Gerard Mornie- waarbij men leerrijke details die van belang zijn bij vogeldeterminatie becommentarieert.

Zaterdag 15 november 2003

DAG VAN DE NATUUR!

■ **SV: cursus paddestoelen voor beginners, praktijkuitstap 3: Patersbos.** Samenkomst om 13u45 aan het Paterskerkje, Steenweg op Elzele te Ronse. Einde om 17 uur.

Meebrengen, laarzen, paddestoelengidsen. Zie aankondiging 22 oktober 2003.

■ **RO: Beheerswerken in de reservaten Boschheide, Bois Joly en Patersbos te Ronse**, o.l.v. de conservators Guy Cammaert tel. 055/23.99.76 of 0496/52.52.37 en Philippe Moreaux tel. 055/21.38.19. Verzamelen te 9u aan de parking van het stedelijk kerkhof te Ronse, kant Hogerluchtstraat. Einde om 17 uur. Meebrengen: werkhandschoenen, spade, zaag. Soep en drank voor 's middags is voorzien. Wie alleen in de namiddag kan helpen, kan aansluiten om 13u30 aan de parking van het kerkhof.

■ **ZV: Natuurbeheerswerken in natuurgebied het Burreken**. Verantwoordelijke: Filip Hebbrecht 055/49.55.63. Samenkomst om 9.00u aan het pleintje op het Perreveld (ter hoogte van nr. 14) te Zegelsem-Brakel. Hakhoutbeheer, knotten van wilgen... Voor- en namiddag. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel. Indien mogelijk hakbijl, zaag... Er wordt gezorgd voor soep (SOW) en een pic-nic.

■ **ZV: Natuurbeheerswerken in natuurgebied Parkbos-Uilenbroek**. Verantwoordelijke: Herman Haustraete tel. 09/360.72.11. Samenkomst om 9.00u aan het grasplein (zit-bank) op het kruispunt van het Gaverland en de Potaardestraat te Erwetegem-Zottegem. Aanleg van een hoogstamboomgaard, planten van fruitbomen op een terrein van ca. 1,2 ha. Voor- en namiddag. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, spade. Er wordt gezorgd voor soep (SOW) en een pic-nic.

Natuurpunt *Lampyris* organiseert eerste Oost-Vlaamse Invertebraten Trefdag.

Natuurpunt *Lampyris*, de invertebratenwerkgroep van de regio Schelde - Leie nodigt alle geïnteresseerden uit op de 1ste Oost-Vlaamse Invertebraten Trefdag op **zaterdag 8 november 2003**.

De wereld der ongewervelden is geweldig ruim. Nochtans zijn er in Vlaanderen maar een beperkt aantal werkgroepen die zich bezighouden met de studie ervan.

In een vorig **Beestig Nieuws**, de nieuwsbrief van de werkgroepen van Natuurpunt, konden we kennis maken met de goed georganiseerde en sterk gemotiveerde groep uit de **Denderstreek, de WID**.

In het **Meetjesland** is er de **vlinderwerkgroep**, die sinds 1991 een jaarverslag uitbrengt en de laatste jaren ook meer en meer interesse vertoont voor **nachtvlinders en libellen**.

In het **Gentse** is de groep **Atalanta** werkzaam en tenslotte is er de groep *Lampyris* in de **Vlaamse Ardennen**. *Lampyris* is de jongste uit deze reeks, die zich hoofdzakelijk bezig houdt met de studie van de verschillende orden der ongewervelden.

Op de trefdag zullen deze studiegroepen zichzelf en hun projecten voorstellen.

Iedere groep heeft zijn eigen werkmethode maar er bestaan gemeenschappelijke doelstellingen en onderlinge raakpunten en een trefdag kan de ideale gelegenheid zijn om de basis te leggen voor een nauwere samenwerking.

Een tweede doelstelling is het toelichten van enkele specifieke projecten in verband met ongewervelden. Op de trefdag komen de projectleiders: Tim Adriaens (lieveheersbeestjes), Raphaël De Cock (glimwormen), Bart Vanholder (trekvlinders), Bryan Goethals (spinnen) en Johan Rommelaere (pyramawantsen), zelf hun inventarisatieproject voorstellen.

Te dikwijls blijven bepaalde waarnemingen nog in agenda's steken en raken ze niet bij de juiste persoon. Het zou een groot succes zijn indien deze trefdag daar iets kon aan veranderen.

We voorzien de officiële voorstelling van het Natuurpunt **rapport van Omer Van De Kerckhove over vlinders** in het Drongengoed. Verder stelt Natuurpunt een folder voor ter ondersteuning van de ongewerveldenwerking binnen Natuurpunt.

Deze eerste trefdag gaat door op **zaterdag 8 november** om **13u30** in de bovenzaal van De Pupiter, Keuzelingsstraat 8-10, 9690 Kwaremont. Tel: 055/38 77 99.

Info: M.Zwertvaegher, Tel: 09/253 52 85,
marc.zwertvaegher@pandora.be of lampyris.anne@pandora.be

zowat 4 weken zijn gaan rondzwerven met de tent en eigen kookmateriaal. Dankzij de 4x4 LandRover hebben we het diepe binnenland bezocht op zoek naar leuke landschappen en spectaculaire beelden. Naast de musts zoals de reusachtige waterval Dettifoss en de indrukwekkende tafelvulkaan Herdubred, hebben we tevens de borrelende solfataren-velden van Krafla bezocht en een kijkje genomen op de enorme gletjser Vatnajökull. Naast de immense landschappen zijn we tevens op zoek gegaan naar de Harlekijneend en ander gevogelte.

De diareeks is tweemaal ongeveer 35min. met muziek en ik stel tevens een standje op i.v.m. posters en kookmateriaal.

Zondag 23 november 2003

■ **SL: Vogelobservatie aan de Bolveerput te Semmerzake**. Gids: Franklin De Groote, tel. 09/362.19.69. Samenkomst aan de Bolveerput op de Grenadierslaan (baan Eke-Semmerzake), net over de Scheldebrug richting Semmerzake, te 9u. Einde om 12u. Meebrengen: vogelgidsen, verrekijker, laarzen.

Zaterdag 29 november 2003

■ **ZV: Natuurbeheerswerken in natuurgebied Middenloop-Zwalm**. Verantwoordelijke: Dieter Everaert tel. 09/261.01.71. Samenkomst om 9.00u aan de bushalte onderaan de Kasteeldreef te Sint-Maria-Oudenhove - Brakel. Kappen en knotten van struiken en bomen langs het Mijnerkerspad. Voor- en namiddag. Einde voorzien rond 17.00u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, hakbijl, zaag, picknick.

Donderdag 4 december 2003

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyris"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Einde 22u30. "Expertenavond": Moeilijke determinaties van insecten die we deze zomer verzamelden, worden verklaard door mensen die onderlegd zijn in een bepaalde insectenorde.

Zondag 7 december 2003

■ **SL : Vogelobservatie in het Bourgoyenreservaat te Gent**. Gids : Julien Van Hecke, tel. 09/282.33.47. Samenkomst te 14u30 aan de ingang van het reservaat aan de molen in de Mahatma Ghandistraat te Gent. Einde om 17u. Observatie van overwinterende vogels in het reservaat. Meenemen : laarzen, verrekijker (eventueel telescoop), vogelgidsen.

Zaterdag 13 december 2003

■ **RO: Algemene Vergadering van afdeling Ronse**: in de polyvalente zaal van de bibliotheek van Ronse, Bruul (recht-over het gebouw van het Regionaal Landschap Vlaamse

Ardennen). Aanvang 19u30. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 13 en zondag 14 december 2003

■ **VWG: Internationale watervogeltellingen in de gehele regio**. Een ideale gelegenheid om je kennis van de watervogels aan te scherpen. Er wordt op diverse plaatsen geteld door lokale tellers. Wie eens wil aanpakken kan dit telefonisch regelen via onze regionale coördinator, Koen De Witte, tel. 09/384.98.74, die je in contact kan brengen met de lokale tellers, om plaats en uur af te spreken.

Zondag 14 december 2003

■ **VWG+RO: Watervogeltocht naar Uiterke en Zeebrugge**. Gids: Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87. Samenkomst te 8u aan het Station van Ronse, vervolgens te 8u45 aan de kerk van Petegem/Deinze (aan de rotonde van het kruispunt baan Deinze-Kortrijk en baan Gavere-Tielt). Mogelijkheid 's middags aan te pikken om 13u aan café Den Overzet te Dudzele (langs het kanaal tegenover Lissewege). Einde om 16u. Meebrengen: laarzen, verrekijker (eventueel telescopen), vogelgidsen.

Donderdag 18 december 2003

■ **IWG: Vergadering van de Invertebratenwerkgroep "Lampyris"** bij Anne Fobert, Hotondstraat 2, Ronse. Tel. 055/21.01.37. Aanvang te 19u30. Einde 22u30. "Insectenkwisavond": Determinatie van insecten die voorgelegd worden door onze kwismaster.

Zaterdag 20 december 2003

■ **SV: Diavoordracht over 'De Woeste Natuur van Schotland'**. Na een tocht door de onherbergzame Highlands, met zijn Edelherten, Wilde katten en Boommarters, bereiken we de pittoreske vissersdorpjes aan de veel drogere oostkust. Vandaar nemen we de boot naar Shetland om de spectaculaire zeevogelkolonies te bezoeken. Door Philippe Clement. Mis deze prachtige diavoorstelling in overvloed met steengoede commentaar niet!!! Aanvang te 20u stipt in het Stedelijk Centrum bij de kerk te Heurne. Einde omstreeks 22u30. Inkom €2,50 (max. €5 per gezin).

■ **ZV: Natuurbeheerswerken in natuurgebied Middenloop-Zwalm**. Verantwoordelijke: Dieter Everaert 09/269.01.71. Samenkomst om 9u00 aan het begin van het Mijnerkerspad in de Slijpstraat te Sint-Goriks-Oudenhove (Zottegem). Kappen en knotten van struiken en bomen langs het Mijnerkerspad. Voor- en namiddag. Einde voorzien rond 17u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, hakbijl, zaag. Eventueel picknick.

Zondag 21 december 2003

■ **SV+VWG: Observatie van wintervogels aan de Donk te Oudenaarde**. Gids: Bart Heirweg, tel. 0473/48.19.11.

De Spuikom in Oostende: Roland François schreef er volgend stukje over:

De Spuikom is een 80 ha grote (brak)waterplas in **Oostende**, gelegen langs de kustbaan op de grens met Bredene. Oorspronkelijk aangelegd om de verzanding van de haven tegen te gaan, heeft de Spuikom en passant ook gediend als landingsplaats voor Duitse watervliegtuigen, voor de oesterkweek en is nu vooral gekend als watersportplas. Maar de Spuikom is ook een belangrijk overwinteringsgebied en pit-stop voor migrerende watervogels. Tijdens de wintermaanden zijn een honderdtal Futen, enkele tientallen Dodaarzen en Aalscholvers en een paar tientallen Brilduikers vaste gasten op deze plas. Tijdens strenge winters is de Spuikom één van de laatste binnenwateren die open blijven t.g.v. het hogere zoutgehalte (staat in verbinding met de zee). Op zulke momenten krijgen hogervermelde soorten dan het gezelschap van Toppereenden, Nonnetjes, Middelste en Grote zaagbek. en Roodkeel- en Parelduiker. Tijdens de trek (periode april-mei en augustus-oktober) heb je hier de kans om alle Europese fuutachtigen (Fuut, Dodaars, Roodhalsfuut, Geoarde fuut en Kuifduiker) te bewonderen in broed-, winter- en overgangskleed. De kalmste periode voor het observeren van vogels is de periode juni - augustus en dit komt overeen met het toeristische seizoen, maar zelfs dan kun je 's avonds genieten van vissende Visdiefjes en Aalscholvers.

Samenkomst om 14u aan de Walburgakerk te Oudenaarde. Einde om 17 uur. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgidsen.

■ **ZV: Dagtocht naar de Oostkust: observatie van overwinterende watervogels.** Gids: Frank De Waele 055/42.78.40. Vertrek om 8u00 op de markt van Zottegem. Vervoer met de eigen wagen (kostendelend samenrijden). Observatie van overwinterende watervogels aan de Oostkust. Einde rond 18u. Meebrengen: laarzen, lunchpakket, warme kledij. Vogelgids, verrekijker en/of telescoop kunnen nuttig zijn.

Zondag 28 december 2003

■ **SL+VWG: Vogelobservatietocht langs de Westerschelde van linkeroever Antwerpen tot hoek van Baal.** Gids: Jacques Vanheeuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de kerk van Eke. We maken de verplaatsing kostendelend met zo weinig mogelijk wagens, ook omwille van het beperkt aantal parkeerplaatsen. We bezoeken achtereenvolgens Blokkersdijk, Groot Rietveld, Saeftinghe (schuilhut + deeltje dijk) , Hoek van Baal. Het getij zal de volgorde mee bepalen. Einde omstreeks 16u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, telescoop, picknick. We eten wellicht in Saeftinghe.

Zondag 11 januari 2004

■ **SL+SV+VA+RO: Nieuwjaarswandeling in Zingem.** Gids: Jacques Vanheeuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst te 14u aan de kerk van Asper. Natuurwandeling in het licht van het Landinrichtingsproject te Zingem. Einde omstreeks 16u30. Nadien is er nog een gezellig samenzijn met belegde broodjes aangeboden door het bestuur van Natuurpunt regio Schelde-Leie in het Parochiehuis , Hulstraat 27 te Asper (50 meter van de kerk van Asper).

■ **ZV: Winterse voormiddagsuitstap naar Harchies.** Gids: Roger D'Homme 055/42.37.73. Vertrek om 7u30 aan de kerk van Nederbrakel (Brakel). Kennismaking met het winterse Harchies. Ontstaan en geschiedenis van het natuurgebied. Observatie van overwinterende (water)vogels. Terug in Brakel rond 13u. Meebrengen: laarzen, warme kledij. Eventueel vogelgidsen, verrekijker of telescoop

Vrijdag 16 januari

■ **ZV: Algemene vergadering Natuurpunt.Zwalmvallei.** Inlichtingen: Johan Cosijn 055/30.98.10 of Karsten Mainz 09/360.00.02. Begin om 20u00 in de grote zaal van café Meileken, Stationsplein 9, Zottegem. Alle geïnteresseerde leden zijn welkom op de jaarlijkse algemene vergadering van

onze afdeling. Het programma voorziet onder meer een overzicht van onze activiteiten in het voorbije jaar, een vooruitblik op 2004 en de benoeming van het nieuwe bestuur. Na de vergadering is een verrassing voorzien. Nadien is er tijd voor een gezellige babbel.

Zaterdag 17 januari 2004

■ **VA: Beheerswerken in het Reygersbosch te Zulzeke.** o.l.v. Filip Keirse, tel. 055/38.78.83. Afspraak om 9u aan de kerk van Zulzeke. Einde om 16uur. Bedoeling is de takken van 15 reeds geknotte wilgen te verzagen. Het brandhout wordt onder de geïnteresseerde deelnemers verdeeld. Met de fijnere takken wordt een houtmijt gemaakt waarin verschillende dieren als Egel, Hermelijn, Wezel of Bunzing zich thuis voelen. Onder de middag eten we onze boterhammen op in een café aan de kerk van Zulzeke. Ook wie slechts een halve dag of een paar uurtjes wenst mee te werken is van harte welkom. Aansluiten in de namiddag is mogelijk om 13u30 aan de kerk van Zulzeke. Meebrengen: werkhandschoenen, laarzen, handzaag of kettingzaag.

Zaterdag 24 januari 2004

■ **VA: Beheerswerken in het Reygersbosch te Zulzeke.** o.l.v. Filip Keirse, tel. 055/38.78.83. Afspraak om 9u aan de kerk van Zulzeke. Einde om 16uur. Bedoeling is de takken van 15 reeds geknotte wilgen te verzagen. Het brandhout wordt onder de geïnteresseerde deelnemers verdeeld. Met de fijnere takken wordt een houtmijt gemaakt waarin verschillende dieren als Egel, Hermelijn, Wezel of Bunzing zich thuis voelen. Onder de middag eten we onze boterhammen op in een café aan de kerk van Zulzeke. Ook wie slechts een halve dag of een paar uurtjes wenst mee te werken is van harte welkom. Aansluiten in de namiddag is mogelijk om 13u30 aan de kerk van Zulzeke. Meebrengen: werkhandschoenen, laarzen, handzaag of kettingzaag.

■ **ZV: Ledenfeest Natuurpunt.Zwalmvallei.** Inlichtingen: Vincent Decroock 055/21.65.31. Samenkomst om 19u30 in 't Oud Kloosterke, Brouwerijstraat 4 te Dikkele (Zwalm). Feestelijke Italiaans geïnspireerde maaltijd met aangepaste wijnen gevolgd door een gezellig samenzijn. Gelieve uw inschrijving telefonisch te melden bij Vincent Decroock 055-21 65 31 (max. 40 personen). Inschrijving is pas definitief na overschrijving van € 32 per persoon, kinderen onder 11 jaar € 18, op rekeningnummer 001-3426660-17 van Natuurpunt Zwalmvallei, p/a Langemunte 66, 9570 Lierde met vermelding "Ledenfeest + aantal personen" en dit vóór 17/01/2004. **Voor het menu zie kaderstukje hieronder.**

Menu Ledenfeest Zwalmvallei op 24 januari in Italiaans jasje

Binnenkomen: met een rechstaand geschoteld bordje met olijven, zongedroogde tomaten, ansjovis in olijfolie en gebakken sardientjes overgoten met twee glaasjes Prosecco.

We vervolgen de maaltijd:

met een lichte minestrone-soep met lookbroodjes.

Daarna proeven we een trioetje van:

Kaastortellini met noten en kruidensaus

Nieuwjaarsspaghetti met primaverasaus

Tagliatelle met champignons en mascarpone onder begeleiding van een glas frisse witte Italiaanse wijn

Voor de verrassing zorgen:

aardappelpompoenkoekjes met gevulde polentapannenkoeken. **Hierbij** wordt een gevulde en enthousiaste koude slaschotel geserveerd, uiteraard met een stevig glas rode Italiaanse wijn

Alsof dit nog niet genoeg was volgt een schotel van drie kazen met kloosterbrood en een glaasje rode wijn zal hierbij niet misstaan.

Aan de eindmeet: Italiaanse koffie met zéér zoete koekjes en sabajon.

Livia juncorum (psyllidae): bladvlo, leeft op russen.
Columba livia (columbidae): Rotsduif (zie achtergrond-illustratie op deze pagina): stamvader van de reidsduif .

■ **Nabis** = tiran van Sparta.
Nabis ferus (nabiidae): roofwants, vierledige snavel.

■ **Naucrates** = koning (?) van Sicyon (Griekenland).
Naucrates ductor (carangidae): Loodsmanntje, Loodsvis: lichaam met lichte en donkere verticale banden; volgen o.a. haaien en leven van de resten van zijn prooi.

■ **Nicias** = Atheens staatsman en veldheer tijdens de Peloponnesische oorlog.
Aricia nicias Meig. (A. donzelii Boisd.) (lycaenidae): mannetje met grijsblauwe bovenzijde met brede zwart-bruine zoombanden, onderzijde bruingrijs met witomrande oogvlekjes; wijfje bovenzijde bruin; bergland.

■ **Philadelphus** = Ptolemaeus Philadelphus, Egyptische farao in de 3de eeuw v.C. (285-247); philadelphon = jasmijn (G) < philos = houdend van + adelphos = broer.
Philadelphus coronarius L. (saxifragaceae): Welriekende jasmijn, Boerenjasmijn: bladeren eirond, getand; bloemen viertallig, één stijl met 4, soms 5 stemfels, sterk geurend, wit of geelwit.

■ **Pompilius** = Romeinse geslacht, o.a. Numa Pompilius, tweede koning van Rome.
Nautilus pompilius (cephalopoda): inktvis met uitwendige schelp.

■ **Scaevola** = Gaius Mucius Scaevola, Romeinse held in de oorlog tegen Porsenna, 507 v.C.; scaevus = links, Mucius liet zijn rechterhand verbranden.
Scaevola saligna (goodeniaceae): violetblauwe bloemen.

■ **Seleucus** = generaal van Alexander de Grote, koning van Syrië.
seleucides < seleukis = soort lijster (G) < Seleucus.
Seleucides ignotus (paradisaeidae): Twaalfdradige paradijshop.Nieuw-Guinea.

■ **Zenobia** = Zenobia Septima, koningin van Palmyra (Syrië) 267 - 272 n.C.
Zenobia pulverulenta (Andromeda pulverulenta) (ericaceae) leerachtige bladeren; klokvormige witte bloempjes.

Lekker warm?!

■ **Rik Desmet**

In dit nummer van meander kan je lezen dat vlinders en andere ongewervelden het deze zomer bijzonder goed deden, niet verwonderlijk gezien de bijzondere omstandigheden.

Even snuisteren op de site van het KMI (www.meteo.be) leert ons dat de maanden juni-juli-augustus de warmste ooit waren met een gemiddelde temperatuur van 19,7° (tegen 16,5° als normale waarde). Ook de periode maart-april-mei was reeds zeer warm (11,1° i.p.v. 9,1° normaal).

Sinds het einde van de 19° eeuw steeg de gemiddelde wereldtemperatuur met 0,4 tot 0,8°. Dit lijkt niet veel maar een verschil van nauwelijks enkele graden kondigde duizenden jaren geleden wel het einde van de -voorlopig- laatste ijstijd aan.

In De Levende Natuur van maart 2003 zet men een aantal zaken in verband met de opwarming van het klimaat nog eens op een rijtje. Dat de mens een rol speelt in die opwarming staat nu wel vast: boosdoeners zijn, zoals stilaan bekend, de verbrandingsgassen zoals CO₂, CH₄, N₂O..., ontbossing... Toch wat eigenaardig dat bepaalde mensen bij ons die invloed blijven minimaliseren. Maar ook in het Witte Huis veegt men de bewijzen van de opwarming onder tafel om de eigen olie-industrie te beschermen. Ook het breken van de grootste ijsplaat op de Noordpool met een wetenschappelijk alarm wordt door de Amerikaanse bewindvoerders niet au serieux genomen (De Morgen 24/09/03).

In Nederland steeg de temperatuur in de 20° eeuw met ongeveer 0,6°. Ook de neerslag nam toe, men verwacht een verdere toename van de winterneerslag, vooral in de vorm van extreme neerslag. Het gevaar op overstromingen is dan niet veraf. De zeespiegel steeg met 20 cm, geen goed nieuws voor het laag gelegen Nederland.

De gevolgen voor fauna en flora worden zichtbaar. Bij de planten is er een toename van de warmteminnende soorten, al kan ook de verstedelijking hierin een rol spelen. Bovendien vervroegt de bloei en bladontplooiing, soms zelfs met één maand. (Voor wie de fenologie in Nederland op de voet wil volgen: www.natuurkalender.nl). Opvallend in de bossen is het steeds frequenter optreden van zogenaamde mastjaren, jaren met veel beukennotties. Deze zijn dan weer een belangrijke voedselbron.

Elders in Meander haalden we al het voorbeeld aan van

de Tijgerspin. Bij de libellen stelt men vast dat ze vroeger vliegen en dat zuidelijke soorten toenemen (Vuurlibel, Kanaaljuifer, Zuidelijke keizerslibel...) Soms lijkt het of de afname van soorten nu gecompenseerd wordt door de komst van een pak nieuwelingen. De afgenomen soorten zijn echter meestal soorten van zeldzame, stabiele milieus terwijl de nieuwkomers vaak niet zo kieskeurig zijn en vooral op cultuurgonden voorkomen.

De opwarming zou er ook kunnen voor zorgen dat we meer en meer geconfronteerd worden met insectenplagen zoals de Eikenprocessierups. Wat de Kastanjemineermot bij de paardekastanjes de laatste jaren uitvreet is overal bij ons al duidelijk.

Een aantal vogelsoorten vervroegt de legdatum terwijl trekvogels vroeger toekomen. Andere vogels voelen dan weer meer neiging om te overwinteren. Sommige soorten trekken op naar het noorden: Bijeneter, Orpheusspotvogel (zie *illustratie op de achtergrond*), Koereiger... Soms kan een volledige voedselketen in de verdrukking geraten. Dit is bvb het geval met de keten Zomereik-Wintervlinder-Koolmees. De Wintervlinders komen vaak 'te vroeg' uit, op een moment dat de eiken nog niet in blad staan. De jongen van de Koolmees komen daardoor weer uit als de 'rupsenpiek' al achter de rug is. Zorgelijk wordt het voor vogels als de omstandigheden in de overwinteringgebieden niet en in de broedgebieden wél veranderen. Zij krijgen dan geen enkele indicatie dat ze vroeger moeten oprassen waardoor ze hier 'te laat' aankomen. Ondertussen opperen sommige biologen dat de achteruitgang van het Korhoen veel te maken heeft met de opwarming. Mogelijks zijn grootschalige ingrepen, zoals ontbossen, om deze soort te redden dan eigenlijk boter aan de galg. Kan men ook de Vos niet meer met de vinger wijzen als dé oorzaak van het verdwijnen van deze prachtige vogel.

Het spreekt vanzelf dat een opwarming er zal voor zorgen dat soorten gemakkelijker 'ontsnappen' en hier stand houden. Wat met de Roodwangschildpadden, Beverratten, Bezemkruiskruid (zie laatste nummer van Onze Streek), Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje en zo vele andere? Strengere winters blijven immers wellicht ook al achterwege als beperkende factor. Meer dan ooit is voorzichtigheid geboden bij de introductie -al dan niet opzettelijk- van allerlei soorten.

Het lijkt er op dat de traditionele V-s (versnippering, verzuring, verdroging en vermesting) stilaan kunnen aangevuld worden met de V van Verwarming.

Opheffing van versnippering zal er moeten voor zorgen dat soorten zich binnen Europa kunnen verplaatsen om de veranderende omstandigheden te volgen. Een vernieuwd pleidooi dus voor grotere reservaten (veel gene-

tische variatie) met voldoende verbindingen tussen deze reservaten.

En dan komen we zo maar weer terecht op Vlaams niveau waar alle problemen rond VEN, IVON en aanverwante er een dimensie bij krijgen...

Recent natuur- en milieubeleid

De periode voor het zomerreces is traditioneel het moment waarop nog snel een reeks dossiers moet worden 'afgehandeld'. Dit jaar was dat niet anders. Zowel op Vlaams, Federaal en Europees niveau.

Op **Vlaams niveau** onthouden we natuurlijk de **afbakening van het VEN**. Of tenminste van een eerste deel ervan. Bij besluit van 18 juli 2003 werden de eerste 86.000 ha vastgesteld. Het bijhorende 'maatregelenbesluit', ook goedgekeurd op 18 juli, bevat de regels die op die gebieden van toepassing zijn.

Het heeft aan een zijden draadje gehangen. Dus mogen we opgelucht zijn. Maar toch ook weer niet helemaal gerustgesteld. Er volgt nog een "technisch nazicht". En de kaarten worden gedetailleerd op kadasterniveau. Het is allemaal wat verwarrend. Het zal verder ook nog moeten blijken of gebieden die al sinds decennia groen ingekleurd zijn nu echt de aandacht krijgen die ze verdienen.

En als de 'gemakkelijkste' 86.000 ha al op zoveel weerstand stoten, dan belooft dit weinig goeds voor de verdere afbakening.

Het maatregelenbesluit roept eveneens gemengde gevoelens op. Het bestaat voor het grootste deel uit uitzonderingen, ontheffingsmogelijkheden en vergoedingsregelingen. En zal de controle op de naleving ervan een prioriteit zijn? Bij de eerste fase horen ook 9.000 ha groene gewestplanwijzigingen.

Maar dat proces in handen van minister Van Mechelen verloopt minder vlot. Er gaan zelfs stemmen op om bepaalde zaken andermaal uit te stellen.

Over het nieuw **jachtopeningsbesluit** (Besluit van de Vlaamse Regering dd. 18 juli 2003) zijn we niet te spreken. Ook al is niet op alle eisen van de jagerslobby ingegaan (zie tabel op p. 19). Maar het verder uitzetten van fazanten, de uitbreiding van de jachtperiode en de jacht op onder andere Smient en Patrijs is voor ons onaanvaardbaar. Het nieuwe besluit is nog ingewikkelder dan het vorige. Controle is al decennia de zwakke schakel van het jachtbeleid.

Goed nieuws is de goedkeuring op 8 juli van het

Overzichtstabel der openingsdata van de jacht op en de handel in wild van 1-7-2003 tot 30-6-2008

	Toegelaten jacht met vuurwapens		Toegelaten verkoop	
	van	tot	van	tot
Klein wild				
Patrijs buiten vogelrijke gebieden	15 september	15 november	15 september	25 november
Patrijs binnen vogelrijke gebieden	15 september	15 november		
Haas buiten vogelrijke gebieden	15 oktober	31 december	15 oktober	10 januari
Haas binnen vogelrijke gebieden	15 oktober	15 november		
Fazant buiten vogelrijke gebieden	15 oktober	15 januari	15 oktober	25 januari
Fazant binnen vogelrijke gebieden	15 oktober	15 november		
Korhoen	verboden		verboden	
Waterwild				
Wilde eend buiten vogelrijke gebieden	1 september	15 januari	1 september	25 januari
Wilde eend binnen vogelrijke gebieden	15 september	15 november		
Meerkoet buiten vogelrijke gebieden	15 september	15 januari	verboden	
Meerkoet binnen vogelrijke gebieden	verboden			
Smient buiten vogelrijke gebieden	15 oktober	31 december	verboden	
Smient binnen vogelrijke gebieden	verboden			
Grauwe gans buiten vogelrijke gebieden	15 augustus	30 september	verboden	
Grauwe gans binnen vogelrijke gebieden	15 september	30 september		
Canadese gans buiten vogelrijke gebieden	15 augustus	15 januari	15 augustus	25 januari
Canadese gans binnen vogelrijke gebieden	15 september	15 november		
Kievit	verboden		verboden	
Ander waterwild	verboden		verboden	
Overig wild				
Vos buiten vogelrijke gebieden	1 september	15 januari	het hele jaar	
Vos binnen vogelrijke gebieden	15 september	15 november		
Konijn buiten vogelrijke gebieden	15 september	15 januari	het hele jaar	
Konijn binnen vogelrijke gebieden	15 september	15 november		
Houtduif buiten vogelrijke gebieden	15 september	15 januari	het hele jaar	
Houtduif binnen vogelrijke gebieden	15 september	15 november		
Ander overig wild	verboden		verboden	

decreet Integraal Waterbeleid. Na jaren getouwtrek is het zonder al te veel commotie door het parlement geraakt. Vanaf nu kan Vlaanderen werk maken van een echt integraal waterbeleid. Op federaal niveau werd een nieuwe regeringsploeg samengesteld. In het regeerakkoord staan mooie uitgangspunten. Er is zelfs een minister bevoegd voor de Noordzee. Marien beleid was en is een van onze prioriteiten. Je zal hier zeker nog van horen de komende maanden.

Op **Europees niveau** werden belangrijke knopen doorgehakt voor de hervorming van het gemeen-

schappelijk landbouwbeleid. Steun wordt stilaan losgekoppeld van de productie. Of de hervormingen even 'groen' zullen uitvallen als ze aangekondigd worden, zal evenwel nog moeten blijken. 'Eco-conditionaliteit' of "cross-compliance" (het verbinden van milieuvorwaarden aan landbouwsubsidies) krijgt meer aandacht. Maar de concrete uitwerking is nog onduidelijk. Verdere hervormingen zullen zich hoe dan ook opdringen.

Info: Jos Gysels 015-29 72 78
jos.gysels@natuurpunt.be

Vlaams water een beetje minder vuil

De waterkwaliteit in Vlaanderen is er de laatste jaren op vooruit gegaan, zegt de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) in haar jaarrapport 2002, al blijft echt proper water zeldzaam. De Bond Beter Leefmilieu (BBL) reageert verheugd, maar benadrukt dat er nog veel werk aan de winkel is.

Sinds de metingen in 1990 van start gingen, is de kwaliteit van het water in Vlaanderen nooit zo goed geweest. In 2002 werden op zowat alle parameters de beste resultaten ooit opgetekend. Volgens de VMM is dat te danken aan de politiek van de Vlaamse overheid om zoveel mogelijk huishoudelijk afvalwater af te leiden naar zuiveringsinstallaties en aan de inspanningen die de industrie en landbouw de voorbije tien jaar hebben gedaan. Tegelijk zijn de goede resultaten het gevolg van de gunstig weersomstandigheden vorig jaar, met onder meer een natte zomer. Uit de cijfers blijkt dat het zuurstofgehalte in de waterlopen stilaan verbetert. Nog slechts 3 op de 10 meetplaatsen behoorden in 2002 tot de categorie 'verontreinigd'. In '90 was dat nog 38 %. Anderzijds blijft 48% 'matig verontreinigd'. In de aanwezigheid van zware metalen en bestrijdingsmiddelen kwam in 2002 weinig verandering. De nitraatverontreiniging door de landbouw evolueert wel in gunstige zin. Ondanks de verbeterde fysische en chemische kwaliteit van het water, benadrukt de VMM dat nog altijd nauwelijks 2 % van de meetplaatsen in Vlaanderen voldoende scoort op alle onderzochte aspecten.

Als biotoop van ongewervelde dieren doen onze waterlopen het iets beter: 29 % voldoet aan de basisnormen. Ook het visbestand herstelt zich, maar van een stabiele en gevarieerde populatie is volgens het rapport nog geen sprake.

De Bond Beter Leefmilieu benadrukt in een reactie de invloed van het weer op de behoorlijke resultaten. Na de voorbije warme en droge zomer zouden de cijfers volgend jaar wel eens een ander beeld kunnen geven. BBL vreest ook dat de inspanningen van industrie en overheid die de goede cijfers veroorzaken, grotendeels voorbij zijn. De milieubeweging

vraagt dan ook nieuwe en andere investeringen, onder meer in de scheiding van afval- en regenwater. BBL haalt ook uit naar de landbouwers, die nog steeds te weinig inspanningen zouden doen om het mestprobleem en het gebruik van pesticiden in te perken.

Delven en dempen

■ Jan François

Iedereen herinnert het zich: meerdere natte periodes waarbinnen zowat elke nieuwe plensbui aanleiding geeft tot nieuwe overstromingen. De overheid kwam bij elke overstroming steeds sterker onder druk te staan om ten gronde iets te doen aan een onhoudbare situatie.

Als grote oorzaken van de ellende kunnen worden gegeven: de natuurlijke drang van de mens om het water steeds verder terug te dringen, de gewijzigde landbouwmethodes en de klimaatwijziging. Natte terreinen worden nog steeds opgehoogd of gedraineerd; waterlopen werden rechtgetrokken en in een zo strak mogelijk keurslijf gegoten. De hedendaagse landbouw die grotere percelen nastreeft, ook in een reliëfrijk gebied als dat van ons, die daarbij de aanwezige landschapselementen niet zelden bant en bovendien de structuur van de grond vernietigt, verhindert het water ter plaatse in de bodem te dringen. De diverse scenario's over de klimaatwijziging wijzen ook steeds meer in de richting van een natter klimaat.

Een aanpak van de oorzaken van de klimaatwijziging brengt plaatselijk en op korte termijn geen soelaas. Een aanpak van de landbouwmethodes is ook al niet evident. Een alternatief is de overstap van de beheersing van 'waterzieke' gronden naar de ontwikkeling van 'waterrijke' gebieden. Die overstap wordt op dit ogenblik ook in onze streek gezet.

Binnen ons werkingsgebied worden momenteel op meerdere plaatsen werken uitgevoerd met het oog op het creëren van gecontroleerde overstromingsgebieden. **Binnen het Zwalmbecken zijn er 6 dergelijke gebieden voorzien.** Dit zijn vrij grote gebieden welke stroomafwaarts worden begrensd door een dijk met 'afknijpkunstwerk'. Dit afknijpkunstwerk verhindert de doorstroming boven een bepaald debiet en/of bij te hoge waterstand stroomafwaarts. Op dat ogenblik begint het overstromings-

Waterscorpion

gebied zich stilaan te vullen; dat water kan uiteindelijk slechts doorstromen naarmate de toevloed van water enerzijds en het stroomafwaartse waterpeil anderzijds voldoende is verminderd.

De werken in de buurt van Michelbeke laten nog op zich wachten. Het betrokken gebied zal bij maximale berging tot zowat 13ha bestrijken, iets wat zich maar om de twee jaar zou voordoen. Er wordt verwacht dat het afknijpkunstwerk gemiddeld 8 keer per jaar zal in werking treden. Voor de helft van de gevallen zal het water op zowat 12 uur opnieuw zijn uitgevloeid terwijl de langste berging tot meer dan 5 dagen zou kunnen duren. Andere gebieden bevinden zich op de Molenbeek te Brakel (2 gebieden op de bovenloop van de Zwalm), op de Traveinsbeek te Zottegem, op de Peerdestokbeek op de grens van Zwalm met Oudenaarde en op de Perlinkbeek op de grens van Zwalm met Horebeke.

Dit alles staat in schril contrast tot het handhavingsbeleid inzake illegale reliëfwijzigingen binnen waterrijke gebieden. Terwijl waterrijke gronden in functie van private belangen worden opgehoogd creëert de overheid gecontroleerde overstromingsgebieden. Zelfs de hoge kost voor de gemeenschap hiervoor, kan blijkbaar niet verhelfen dat rechtbanken de eerstgenoemde reliëfwijzigingen quasi negeren. Voorbeelden zijn onder meer het Vijverbos te Roborst (juridische actie door SOW) en Lippenhove te Velzeke (juridische actie door Natuurpunt). De overheid **delft** terwijl anderen **demp**en: van efficiëntie gesproken.

Meer info:

www.waterinfo.be

www.bekkenwerking.be

www.viwc.be

Uit de verslagenfarde.

Geniet mee van dit mooie verslag van een natuurwandeling uit 1977. Het is van de hand van Maria Sesselle uit Zomergem en werd ons bezorgd door Marcel Nachtergaele.

14 oogst 1977, een heerlijke zachte zondagnamiddag, zoals er zelden waren deze zomer...

Mijn gezin en ik zijn -als vreemde vogels- toevallig beland in het nest van "De Wielewaal", in 't Drongengoed te Ursel. Er waren een dertigtal deelne-

mers.

Begeleid onder de vleugels van Julien Van Hecke, Paul Cardon, André De Kimpe en Marcel Nachtergaele, mochten we azen van hun rijke kennis omtrent planten, vogels en insecten.

Aan de schuurgevels van het Drongengoed, waar de Huiszwaluwen overvloedig nestelen, werd geduldig het verschil uitgelegd tussen deze en de Boerenwaluw.

Bij de roomgele kamperfoelie gleden mijn gedachten even terug naar mijn kinderjaren toen ik gulzig snoepde van de kleine voorraden nectar...

Het is dubbel boeiend, niet alleen luisterend te kijken naar de schoonheden van de natuur, maar tevens de sprekers en luisteraars in hun spontane reacties op te nemen.

Het windstille riet bleef roerloos bij de handige demonstratie: hoe de stengel om de eigen as draait. Met half open mond werd vernomen hoe 'meeldauw' enkel op de St-Jansloten van de Zomereik voorkomt en gedijt.

Komisch ontroerd heb ik de leiders van de groep geobserveerd in haast onmogelijke houding; op knieën en ellebogen, en in bewondering voor het zeldzaam voorkomende Zaagblad!

En tussen gezellige babbeltjes door waren er steeds in de groep, met één en al oor voor de roep van vele vogels. Ik zag dan ook voor 't eerst "bewust" de Grauwe vliegenvanger met jongen aan 't werk, soms tuimelend in wild ballet aan de rand van het bos. In het woon- en jachtgebied van de Rode bosmier werden griezelige kreten geslaakt, vooral van nieuwkomers die, slechts zomers geschoeid, de kriebelende insecten naarstig van tussen de tenen peuterden. Ook dat is een belevenis waard! En steeds maar verder leergierig navraag doen naar namen van planten en kruiden: Hengel, Brunel, wederik, Leverkruid, enz.

Nieuwsgierig proeven van Waterpeper en uiterst aandachtig 'n Aardappelbovist ontleden...

Wie ontdekte ook weer de zeer bescheiden huisvesting van de 'papierwesp'? Ik zie nog altijd het stralend gezicht van André De Kimpe, bij de haarfijne uitleg;

nestheuvel van bosmieren

hoe het insect als bouwvakker te werk gaat. Kleine Veerle en haar vriendjes waren geboeid door mossen en paddestoelen (waar Moniek Vande Velde bijzonder de mossen ter hand nam) in alle mogelijke en onmogelijke plaatsen waar kabouters verblijven... Zo werd het bos ook voor de allerkleinsten een wonder van speelse fantasie.

Wij, nieuwkomers hebben deze namiddag zalig genoten van de eeuwenoude schoonheid van de natuur die zó verrassend-nieuw was in vriendschappelijk begeleiden en van die vriendschap hebben we, als bijen, met gulzige teugen gedronken!

Familiale busuitstap naar Midden-Limburg (Zonhoven)

Karel De Waele

Gids: Johan Royeaerd. Dln. 34.

Glukkig was op 15 augustus de hittegolf voorbij en konden we, genietend van een gewoon zomerweertje, wandelen op de heide van "de Teut" en rond de vijvers van "Platwijers". Johan zorgde voor de nodige uitleg over het beheer van beide reservaten en schotelde ons, zonder het gebied echt te verstoren, enkele mooie zeldzame plantjes voor: Schijngnadekruid en Drietallig glaskroos op de bodem van een drooggevalen vijver in Platwijers, Verf- en Stekelbrem tussen de Struikhei, Drijvende egelskop aan de rand van een vijver en Ronde en Kleine zonnedauw, Kleine veenbes en Lavendelhei aan de rand van een voor Vlaanderen zeer zeldzaam hoogveen in de Teut.

Ook de vogelliefhebbers werden verwend met een Wespendif die zich van zeer dichtbij liet determineren, twee Ooievaars en zelfs één Visarend die hoog boven ons tussen de Buizerden (of waren het jonge Wespendifen?) cirkelde. Op de vijvers was het vogellevens eerder kalm met als enige opvallende waarneming een Krakeend, rustig zwemmend op een tiental meter van de groep.

Maar ook de insectenfanaten kwamen aan hun trekken: Sikkelsprinkhaan, Bijenwolf, Basterdzandloopkever, de rups van een Witvlakvlinder en waarschijnlijk ook een Kommavvlinder, die volgens de geruchten stilaan verdwenen gewaand werd in dit gebied!

Tussen beide wandelingen in kregen we, na het nuttigen van onze boterhammetjes op het terras van een camping, nog uitleg over een kleinschalige maar zeer

Ooievaar

foto: Philip Vergeylen

efficiënte waterzuivering van het huishoudelijk afvalwater van deze camping door middel van een rietveld. Het werd dus een dag met een hoog natuureducatief gehalte... maar ook met een al even hoge natuurbelevingsfactor.

De grote vervuiler wint.

Het volgende artikel is van de hand van Johan Debière, hoofdredacteur van EcoMagazine.

Boeven komen goed weg in ons land. Dat bewijst nog maar eens het Antwerpse Hof van Beroep dat oordeelde dat de termijn om de afvaltrafikanten van het stort van van Mellery, in Waals-Brabant, een straf op te leggen, verstreken is. Affaire verjaard dus, en vertikaal geklasseerd. Nochtans kregen de vier Daltons in de zaak in eerste instantie een celstraf opgelegd. De vervuilers komen er nu vanaf met 750.000 euro schadevergoeding, over te maken aan het Waalse Gewest. Een klein bedrag vergeleken bij 2,5 miljoen euro die werd geïnvesteerd in het stort.

De Franstalige Gemeenschap, die de medische opvolging van de buurtbewoners volledig financierde blijft met de grootste kater zitten, aangezien de rechtbank oordeelde geen enkel verband te zien tussen de illegale stortplaats en de gezondheidsproblemen van de omwonenden. De bewoners van Mellery die jarenlang vrachtwagens met giftige ladingen voor hun deur hebben zien defileren zijn terecht ziedend.

Zo'n andere boef is Marcel Fort. Het D'Hoppebos, in de taalgrensgemeente Vloesberg (Flobecq) was ooit een prachtig boscomplex dat Europese bescherming genoot. Tot afvalbaron Fort besloot om er een stort te installeren en er aan zavelwinning te doen. Ondanks het feit dat het stort zich op het gewestplan in een groene zone bevindt, heeft hij hiervoor een exploitatievergunning gekregen. De zware milieuvervuiling en de verzakking van maar liefst 10 ha bos ten gevolge van het stortafval hebben Minister Foret toch doen besluiten dat het stort dicht moest. De beslissing viel op 23 juni 2002. We zijn nu ruim een jaar later en Marcel Fort blijft maar lustig doorstorten. Erger nog, hij is nu, zonder bouwvergunning, begonnen aan de aanleg van een weg dwars door het D'Hoppebos om zijn vrachtwagens een betere verbinding te geven met het zavelwinningsgebied. De gemeente Vloesberg zou kunnen ingrijpen maar doet niets. Spelen Fort en burgemeester Mettens onder één hoedje?

Het werd de milieuactivisten allemaal te veel. Eind april besloten ze het bos te bezetten en trokken ze er boomhutten op. De bezetters werden nu echter op basis van wetgeving uit het boswetboek aangezet om met een dwangsom van 250 euro per uur het bos te verlaten, omdat "elke verrichting die de rust in het woud stoort, het gedrag van de wilde dieren in de war brengt of de interacties tussen levende wezens, dieren en planten en het natuurlijk milieu schade berokkent", verboden is. En berokkent Fort dan geen schade misschien? En zijn zavelwinningsactiviteiten dan niet storend voor de rust in het bos?

Het is duidelijk dat de milieuwetgeving hier heel cynisch wordt toegepast en ook hier blijkt weer dat de vervuiler die volhardt in de boosheid, weinig hoeft te vrezen. Voor de kleine industrieel met licht vervuilende activiteiten kent de wetgever geen genade, de grote vervuiler laat hij echter begaan. Want welk nut heeft het om grote vervuilers te bedreigen met celstraffen als de zaken jaren aanslepen en uiteindelijk verjaren?

Wat betekent milieuverantwoordelijkheid als de ondernemers nooit eens het bezoek krijgen van controleurs?

En waarom zware boetes opleggen als de schuldigen frauduleus hun insolventie opzetten?

RLVA organiseert tiende boomplantactie

Op zaterdag 22 november 2003 organiseert het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen zijn **tiende boomplantactie**.

Ook onze streek wordt geleidelijk armer aan fauna en flora en verliest langzamerhand zijn landschapshistorische rijkdom: erven, watermolens, boomgaarden, hagen, knotbomenrijen verliezen hun frisheid. Het RLVA wil de bewoners van de Vlaamse Ardennen stimuleren om fier te zijn op hun streek en mee te helpen onze natuur- en landschapstroeven te beschermen en uit te bouwen.

Natuur hoort overal thuis, niet alleen in reservaten, maar ook in de eigen tuin.

Een **inlandse haag** met meidoorn, Haagbeuk, Sleedoorn, ... oogt zoveel mooier en kleurrijker dan een ééntonige rij blauwe, uitheemse sparren.

Een **hoogstammige boomgaard** is niet alleen prachtig, het is tevens een gezonde en nuttige investering. Als je weet dat één volgroeide hoogstammige appelboom jaarlijks zo'n 200 à 300 kg appels voortbrengt, dan ben je toch zo overtuigd?

Wij hopen dat ook de gemeentebesturen zullen meewerken; de organisatie van een plantdag in samenwerking met de scholen en de lokale milieuvereniging is geen ondenkbaar gegeven. Wellicht kan het gemeentelijk patrimonium hier of daar nog wat groen gebruiken. En waarom zouden ook bedrijven hun steentje niet bijdragen en hun bedrijfsgebouwen beter integreren in een groene omgeving?

Het aanbod bestaat concreet uit een gevarieerd gamma aan **fruitbomen en bosplantsoen** met daarnaast nog **enkele soorten voor de siertuin**.

Wat de fruitbomen en het kleinfruit betreft werd er gekozen voor **sterke en ziekteresistente rassen**. We willen terug hoogstamboomgaarden zien verschijnen als één van de kenmerkende landschapselementen in de Vlaamse Ardennen. Voor wie niet over een grote tuin beschikt, is halfstam een waardevol alternatief. Een zestigtal fruitsoorten worden aangeboden (ofwel in hoogstam, in halfstam of in beide vormen).

Bij de categorie **bomen en struiken** worden **30 ver-**

schillende soorten aangeboden, eigen aan de streek. De kwaliteit van het plantgoed is gewaarborgd. Bovendien zijn de prijzen bijzonder voordelig en aantrekkelijk. Een 60.000-tal folders (met bestelbon) worden verspreid in de gemeenten Brakel, Horebeke, Kluisbergen, Kruishoutem, Lierde, Maarkedal, Oudenaarde, Ronse, Wortegem-Petegem, Zingem en Zottegem of kunnen aangevraagd worden op onderstaand adres. Vanaf 22 september 2003 vindt u de bestelbon samen met onze driemaandelijke nieuwsbrief in uw brievenbus.

Bovendien wil RLVA de tiende Boomplantactie niet onopgemerkt voorbij laten gaan! Op zondag 26 oktober zetten wij naar aanleiding van deze verjaardag 'FRUIT' extra in de kijker tijdens een grootse **'Fruithappening'**. Deze gaat door op Domein 'De Ghellinck' te Wortegem-Petegem.

Met deze happening wil het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen zoveel mogelijk mensen warm maken om zelf een stukje natuur te bouwen dicht bij huis.

Het belooft een boeiende dag te worden, niet alleen met infostands maar ook met proef- en doe-stands. Ook aan de kinderen hebben we gedacht: wij voorzien voor hen een **workshop** waar kan geknutseld en gekookt worden!

Als aanvulling op deze uitstap kan u bovendien prachtige wandelingen maken in en vanuit het domein. Alle activiteiten hebben plaats in overdekte ruimtes, het weer kan u dus niet tegenhouden om ons te bezoeken op 26 oktober.

Dit mag je al zeker verwachten:

- wij plannen snoeidemonstraties van steenfruit;
- u krijgt uitgebreide informatie over verschillende boomgaardvariëteiten;
- een infoteam, met plantendokter, pomoloog en boomchirurg staat voor u klaar;
- u kan naar hartelust fruitsappen proeven en kopen;
- u kan kennismaken met tuinmateriaal en ecologische bestrijdingsmiddelen, dit samen met uitgebreide boeiende informatie over de ecologische tuin;
- de bijen, noodzakelijke assistenten in de fruitteelt, zullen ook present zijn in een bijenkast;
- er zullen verschillende bevriende organisaties aanwezig zijn (VELT; JNM...);
- in de boekenhoek kan u allerlei tuinboeken inkijken en

aanschaffen;

- uiteraard zullen wijzelf ook aanwezig zijn met uitgebreide informatie over onze werking, over onze boomplantactie, over subsidieregelingen enz. Hier kan u ook terecht om eventueel nog bestellingen te plaatsen voor het komende seizoen;
- en zoals reeds gemeld de kinderworkshop!

Dit is nog maar een voorproefje van wat we die dag zullen aanbieden.

Wij hopen van harte dat jullie talrijk aanwezig zullen zijn!

En op zaterdag 22 november 2003 gaan alle bomen en struiken de grond in, zodat de Vlaamse Ardennen alweer een stukje attractiever en natuurrijker zullen ogen.

U doet toch ook mee?

Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, De Biesestraat 5, 9600 Ronse. Tel.: 055/20.72.65
Fax: 055/20.61.87, E-mail: info@rlva.be

De Aspevallei

De Aspevallei in de Franse Pyreneeën geniet bij natuurliefhebbers uiteraard bekendheid omdat het deel uitmaakt van het leefgebied van de laatste Franse beren. Er zouden nog steeds een vijftal beren in dit grensgebied met Spanje overleven, deels dank zij het invoeren van beren uit Slovenië. Uiteindelijk zijn de beren ook voor het toerisme een belangrijke attractie, beren doen dromen van de laatste 'wilde' gebieden...

Jaren terug werd actie gevoerd tegen de aanleg van de tunnel onder de Somport omdat dit te veel (zwaar) verkeer in de vallei zou veroorzaken terwijl er alternatieven aanwezig waren (spoor). Eén van de acties hield in dat men kleine stukjes grond kon kopen in de vallei om het zo de Franse overheid moeilijk te maken. Ze werd dan immers verplicht elke eigenaar op te sporen, te onteigenen... één grote administratieve rompslomp.

De tunnel is er ondertussen toch gekomen maar van de voorziene aanpassingswerken aan het wegennet in de vallei, nodig voor vrachtverkeer, is nog niets in huis gekomen. De aankoop van de terreinen is daar zeker nuttig in geweest. Anderhalf jaar geleden heeft de overheid een poging gedaan om met een minnelijke schikking

de eigenaars te onteigenen. Daar werd niet op ingegaan zodat de procedure geen effect had. Laat ons hopen dat deze unieke vallei de bescherming krijgt die ze verdient.

Ornithologisch overzicht juni-augustus 2003.

Nico Geiregat

Indien dit een overzicht van insectenwaarnemingen was geweest, dan was dit artikel dubbel zo lang geworden. Veel van de actievere vogelaars schakelden ook gedurende deze zomer weer over op entomologie. En ja: ook op entomologisch vlak was er heel wat plezier

foto: Norbert Desmet

Ondanks de goede zomer was het broedseizoen bij onze uilen en roofvogels toch maar middelmatig: de nesten waren minder groot dan gewoonlijk, dit in tegenstelling tot bv. de mezen die een topjaar hadden. Hier zie je Paula Hubeau uit Zulzeke met een kerkuiljong dat vorig jaar in een nestkast geboren werd in de veilige en beschermende omgeving van haar hoeve. Zo'n stabiele, veilige broedplaats is voor de soort van groot belang. Dank Paula voor de jarenlange inzet en zorg!

te beleven! Vogeltjes... ja die waren er ook nog naar 't schijnt...

Futen tot eenden

Kwak: 01.06: Escanaffles: 1 ex. (med. JDW), 20.06: Oudenaarde, Vestingen: 1 ad. (NGE), 15.08: Zulte: 1 ex. (JBR) (deze waarneming heeft waarschijnlijk betrekking op één van de verwilderde vogels van Oeselgem). **Kleine zilverreiger:** 01.08: Zingem, Weiput: 1 ex. laag naar Z (DDG). **Ooievaar:** 07.08: Kerselare: 7 ex. (med. JVD). **Krakeend:** 23.06: Scheldevallei in de buurt van Zingem: vr. met 7 jongen (LME). Voor zover ik weet moet dit het eerste bevestigde broedgeval zijn... **Smient:** 19.08: Naar goede gewoonte werden de eerste Smienten van het najaar ook nu weer gezien op de Weiput: 2 ex. (DVPD, DDG, BHE, SDJ). **Krooneend:** 06.07: Zingem, Schelde: 1 vr. met 5 pulli (DPA), 31.08: Zingem, Weiput: 1 vr. (DDG).

Roofvogels

Zwarte wouw: 11.08: Kruishoutem: 1 ex. over (MDM). **Bruine kiekendief:** 20.06: Rozebeke: 1 vr. ter plaatse jagend (FDW). Voor het derde achtereenvolgende jaar heeft deze soort in de regio gebroed. Hoewel de vogels best wel groot en opvallend zijn, wisten de meeste vogelaars hier pas van nadat de jonge vogels al uitgevlogen waren. (DPA), 26.07: Meilegem: 1 vr. over (JVE). **Visarend:** 22.08: Oudenaarde, Donk: 1 ex. enige tijd pleisterend (JVPD). **Slechtvalk:** De Ruijse menage-à-trois-slechtvalken hebben 2 jongen gehad deze zomer. Eén van de jongen moest wel naar een vogelasiel worden overgebracht en overleefde het niet (med. JDW).

Rallen tot sternen

Kwartel: 06.06: Baaigem: 1 ex. (JVE), 22.06: Melden, Schaatsputte: 1 ex. (WAE). **Kwartelkoning:** 08.04: Maarkedal: nagekomen bericht van 1 ex. dat in een tuin vertoefde en daar de resten van een gedode Turkse tortel opat (LMI). **Bosruiter:** 27.06: Ename, Put Vandemoortele: 1 ex. (NGE). **Houtsnip:** 18.06: Wortegem-Petegem: 1 ex. overvliegend (GGR). **Zwartkopmeeuw:** 08.07: Berchem: 1 ad. boven de Schelde naar Z (Wandeling NP). **Reuzenster:** 05.08: Kruishoutem: 1 ex. over (MDM). **Zwarte stern:** 29.08 tot begin september: Nazareth, Callemoeie: 1 ex. (NGE).

Duiven tot kruisbekken

IJsvogel: 04.06: Heurne, Dal: 4 ex. samen wijzen op een net uitgevlogen nest (DDG). **Bijeneter:** 16.08: Sint-Goriks-Oudenhove: resp. 15, 1 en 4 ex. overvliegend in één kwartier tijd (CKI, EEC). **Draaihals:** 30.08: Ronse: 1 ex. fouragerend in het gras (WJO). **Zwarte specht:** 31.05: Wannegem: 2 ex. (XCO). **Halsbandparkiet:** 28.07: Nokere: 7 ex. over (JMK), 09.08: De Pinte: 1 ex. over het station (GMI). **Nachtegaal:** van de 3 langdurig zingende Nachtegalen in de streek werd enkel die van de Vestingen verder opgevolgd. De familie met alarmende oudervogels werd geregeld waargenomen (NGE). **Graszanger:** de vogel van het Paddenbroek werd nog geregeld gezien tot in de eerste decade van juni. We vrezden dat het niet tot een broedgeval is gekomen. Zijn verdwijnen ging samen met het maaien van de oevers van het Paddenbroek... **Sprinkhaanzanger:** merkwaardig was het plots opduiken van een aantal zingende exemplaren in de Scheldevallei in juli (Ruien, Wortegem-Petegem, Melden en Eke). **Grote karekiet:** gedurende de eerste week van augustus: 3 ringvangsten in Kruishoutem (MDM). **Waterrietzanger:** 13.08: Kruishoutem: ringvangst van 1 ex. (DPA). **Veldrietzanger:** 09.08: 1 ex. geringd in de buurt van Gent (NDR, CNU). **Bonte vliegenvanger:** 20.08: Parike: 2 ex. (DDE). **Kuifmees:** 04.06: Maarkedal: 1 jong ex. tegen het raam gevlogen (WAE). **Staartmees:** 06.06: Zulte: ringvangst van 58 ex. in een week tijd (DPA). **Appelvink:** 03.06: Lozere: 1 ex. over een tuin vliegend (RDS). **Sijs:** 23.07: Nazareth: 1 luid roepend ex. (MES). Een Sijsje in deze periode moet nagenoeg zeker een kooivogel zijn. Vogelkwekers laten oudervogels met jongen soms gedurende een korte periode in de vrije natuur rondvliegen: op die manier kunnen deze hun jongen beter opvoeden met gevarieerde voeding. De instinctieve drang om hun kroost op te voeden is duidelijk groter dan de hunker naar vrijheid...

Dank aan alle waarnemers:

W. Aelvoet, J. Broadvest, X. Coppens, D. De Groote, S. De Jaegher, D. Dekeukeleire, M. De Meulemeester, N. De Regge, Rik Desmet, Norbert Desmet, F. De Waele, J. Dewolf, E. Eeckhout, M. Espeel, N. Geiregat, G. Groenez, B. Heirweg, W. Jourquin, J-M Kerkhove, C.

Bezoek onze website met bijna dagelijks nieuwe gegevens over natuur in onze streek.
<http://users.skynet.be/wielewaal>

Kino, L. Menschaert, G. Minnaert, L. Minne, C. Nuyens, D. Packet, J. Van Den Berghe, J. en D. Van De Populiere, J. Verhoeve.

Uw waarnemingen zijn welkom op de website of bij Eddy Van Den Abeele, Kouterstraat 19, 9750 Zingem.

JNM-Leievallei

Dries Hubrechts

De jeugdbond voor natuurstudie en milieubescherming of kortweg JNM is een landelijk georganiseerde vereniging voor en door jongeren tussen 8 en 25 jaar. Wij houden ons bezig met alles wat leeft en bloeit, alsook met het werken aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving. De JNM is in 45 afdelingen verdeeld. Onze afdeling (Leievallei) omvat de gemeenten Waregem, Zulte, Anzegem, Kruishoutem en Deinze. Onze activiteiten bestaan uit excursies, beheerswerken in de natuurreservaten (hooien, knotten, ...), acties, zwempartijen, voordrachten, kampen, enz. Naast kampjes van plaatselijke afdelingen, organiseert JNM jaarlijks zo'n 40-tal zomerkampen. Zo is de Leievallei dit jaar op kamp geweest in Vielsalm. Wij hebben er gewandeld, djembé gespeeld, gezwommen in meentjes, beheerswerken uitgevoerd, gevoetbald en niet te vergeten lekker gegeten.

Er is ook een jeugdwerking, namelijk de piep, voor 8 tot 12 jarigen. Zij maken op een ietwat speelse manier kennis met de natuur. Iedere 12+ ontvangt het tijdschrift "Euglena", de jongsten ontvangen het "Kikkertje". Naast deze nationale tijdschriften, heeft JNM-Leievallei ook het plaatselijke tijdschrift "de Woelmuis". In de woelmuis staan toffe artikeltjes, de activiteitenkalender, verslagen over de tochten en acties, spelletjes en nog zoveel meer. Als het begint te kriebelen om bij de JNM te gaan, mag je zeker afkomen op één van onze tochten. Geef gewoon een seintje aan Dries (zie onder) die jullie de activiteitenkalender en "de woelmuis" zal opsturen.

Kort samengevat gaan we op vleermuizen- en uilen-tocht, beheerswerken uitvoeren op de spoorwegberm, actie voeren aan de NAVO-basis in Bergen tegen het illegaal houden van kernwapens, planten-

tocht en we hebben ook een info-avond gepland betreffende het illegale stort van D'Hoppe. We hebben ook verscheidene pieptochtjes op ons programma staan en zelf een piepkampje (8-12 jarigen). Indien je vragen hebt of je een proefexemplaar van ons nationaal/plaatselijk tijdschrift (+activiteitenkalender) wilt ontvangen, kun je terecht bij Dries: **dries_hubrechts@yahoo.com**, tel: 09/386.56.06, Beekstraat 23, 9800 Deinze
 Website van JNM-nationaal: www.jnm.be

Maak Natuurpunt blij. Doe er een 'domi' bij!

Beste afdelingsgenoot,

In november ontvangen 30.000 leden van Natuurpunt samen met het laatste nummer van Natuurblad ook de vraag om het lidmaatschap te hernieuwen voor 2004. Voor 18.000 anderen hoeft deze vraag tot hernieuwing van het lidmaatschap niet, want zij hernieuwen hun lidmaatschap automatisch via een **domiciliëringsopdracht**. Die 'gedomicilieerde leden' vinden hun lidkaart voor 2004 al bij het laatste ledenblad van 2003.

Dankzij de domiciliëringen bespaart Natuurpunt 18.000 keer de drukkost en invoegkost van een hernieuwingsbrief bij het ledenblad. Voor de gedomicilieerde leden hoeven verder ook geen herinneringsbrieven voor de inning van het lidgeld in de loop van 2004. Het zijn juist die herinneringsmailings die Natuurpunt jaarlijks duizenden euro's kosten. Dat geld zouden we uiteraard liever besteden aan het echte natuurbehoud.

Domiciliëring van het lidmaatschap betekent voor Natuurpunt dus een flinke besparing op administratiekosten. **Leden die hun lidmaatschap domiciliëren, krijgen bovendien het boeiende leesboek 'De Roodborst, dichtbij en ver weg' van Jenny De Laet cadeau, als bedankje voor het vertrouwen.**

Ben jij ook één van die overtuigde en trouwe leden? Weet jij nu al dat je nog jaren lid zal blijven van Natuurpunt, maar heb je nog geen domiciliëringsopdracht? Dan willen we je vragen om zo'n domicilië-

ring toch even te overwegen. Om ons te helpen om kosten te sparen. En om jezelf het mooie leesboek over de roodborst cadeau te doen!

In november vind je bij Natuurblad een overschrijving én een voorgedrukt domiciliëringsbericht met jouw gegevens erop. Kies voor het laatste, tenzij je principieel tegen domiciliëringen bent. Als dat zo is, dan hebben we daar uiteraard respect voor. Maar als het jou niet uitmaakt, doe je Natuurpunt een groot plezier door voor domiciliëring te kiezen. Want voor ons budget maakt het wél een verschil. Denk je daar even aan als straks het volgende ledenblad in je brievenbus valt? Bedankt!

Paasverlof 2004: Met Natuurpunt Schelde-Leie naar Lesbos.

Op deze reis in een gevarieerd landschap concentreren we ons vooral op vogels en planten, maar ook de cultuurliefhebber kan aan zijn trekken komen. Overdag genieten we van ontspannende wandelingen met veel aandacht voor fauna en flora. We besteden ook aandacht aan culturele items, de rustige sfeervolle dorpen en de lokale gastronomie. Genieten op een terrasje hoort er af en toe bij.

Deze reis gaat door tijdens het Paasverlof 2004, vermoedelijk van zaterdag 10 tot zaterdag 17 april. De kostprijs bedraagt € 870. Het volledige programma vind je in Meander 3 op blz. 18.

Inschrijving: Kan enkel door overschrijving van een voorschot van € 200 per persoon op rekening 891-2540697-83 van Natuurpunt Schelde-Leie,

Met Natuurpunt gewest Schelde-Leie naar de natuurparken in Zuid-Zweden

Van maandag 12 juli tot zondag 25 juli 2004.
Leiding: Jacques Vanheeuverswyn (09/324.09.42).
Het volledige programma vind je op pagina 2 van de wikkel. Schrijf vlug in!

Erratum: de prachtige foto van een Dagpauwoog rechtsboven op blz. 29 van Meander 3 werd genomen door Gunther Groenez.

Bossen vol knapperig gehakketak van hout, kapotte nerven
Blaadjes van een akelige vastklamperigheid, bros,
Restanten van wat niet heeft durven te sterven,

Gewezen kleuren van gewezen bomen uit een gewezen bos.
Wat niet dood wou, te bang om los
te lopen, en nu nog wat na te spoken,

waarschuwend met hakerige heksen-
vingers, geraamtes in knarsende
extase, kale knobbels, knoken.

Herman de Coninck. Uit De gedichten, Arbeiderspers 2000.

Gewone zwavelkop

foto: Gerard Mornie

Elfenbankje

foto: Gerard Mornie

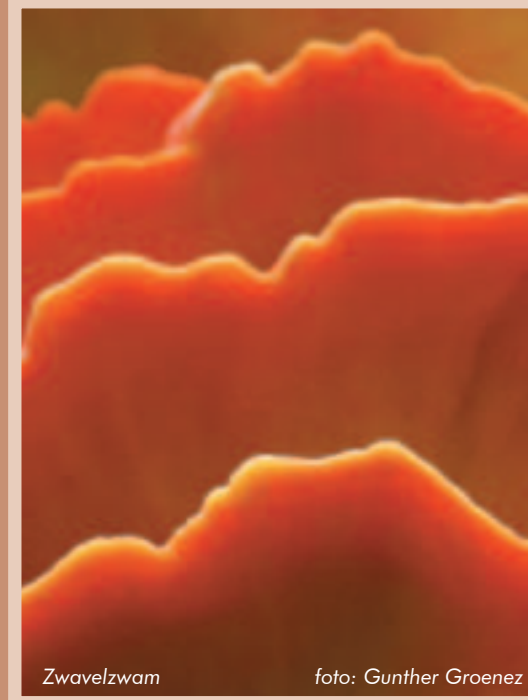
Porseleinzwam

foto: Gerard Mornie

Brakelbos

foto: Gerard Mornie

Zwavelzwam

foto: Gunther Groenez

taailing spec.

foto: Philip Vergeylen

Stekelige stuifzwam

foto: Philip Vergeylen

Geweizwam

foto: Frederik Vandaele

B.P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper. Omwille van de scherpe prijs kan de reis maar doorgaan als er tijdig 22 tot 25 deelnemers zijn.

Inschrijven kan tot volzet of tot eind oktober, maar aarzel niet, doe het zo vlug mogelijk. Bijkomende inlichtingen bij Jacques per e-mail (Jacques.Vanheeuverswyn@pandora.be) of per telefoon op 09/324.09.42

Patdagach voert opnieuw actie

Vele holle wegen in Vlaanderen zijn beschermd erfgoed. In Wallonie legt men er rioleringen onder.

Vandaag voert Patdagach opnieuw actie:

■ om de werken aan de holle weg op D'Hoppe te controleren (Flobecq).

■ tegen de schending van de belofte die het gemeentebestuur maakte.

Volgens een schrijven van dienstdoend burgemeester Ph. Mettens (de verkozen burgemeester is Minister van Volksgezondheid R. Demotte) aan de advocaat van Patdagach d.d. 25 augustus 2003 werd door het College van Burgemeester en Schepenen op 20 augustus beslist de plannen voor de holle weg in D'Hoppe aan te passen, waarbij de Holle Wegel zelf gespaard zou blijven. Citaat uit de brief "*Les talus du bois ne seront en aucun cas reprofilés ni modifiés.*"

Op 9 september moesten wij vaststellen dat deze belofte geschonden werd. Er werd over een lengte van twee tot drie meter ten minste 70 cm uit de wand van de Holle Wegel gegraven, hierbij werd reeds schade toegebracht aan de wortels van een aantal bomen.

Aan de andere zijde van de weg werden buizen neergegoot op de rand, één van de buizen zit deels onder een uitstekende wortel. Het is duidelijk dat de werknemers van de firma Deschamps geen enkel respect hebben voor het natuurlijk patrimonium van D'Hoppe.

Eén van de peilbuizen aan de top van de holle weg werd bij aanvang van de werkzaamheden aan het stuk landweg dat aansluit op de Holle Wegel kapot gereden.

In het smalle stukje weg net voor het begin van de Holle Wegel werd een gleuf gegraven van anderhal-

ve meter diep en zeker een meter breed, dit om rioleringsbuizen aan te brengen die 50 cm buitendiameter hebben.

Deze destructiewerken worden uitgevoerd met middelen die de bewoners van D'Hoppe moeten compenseren voor de overlast veroorzaakt door de aanwezigheid van het stort "Le Radar".

Dit kan zo niet doorgaan, daarom roept Patdagach op tot actie.

Patdagachtelefoon: 0497/ 63 03 12

D'Hoppe - Flobecq 09 september 2003

Natagora

Na twee jaar voorbereiding is in Wallonië dit voorjaar Natagora opgericht. Dit is een nieuwe vereniging die Aves en Réserves Naturelles (de Franstalige Natuurreservaten) overkoepelt. Ook in Wallonië kiest men dus voor schaalvergroting, ingegeven door economische noodzaak én om beter de stem van de natuur te laten doorweken. Anders dan in Vlaanderen blijven de twee verenigingen echter bestaan. Geleidelijk aan zal Natagora de gemeenschappelijke diensten in handen nemen: financiën, personeel, acties, ... men beoogt een toename van het ledenaantal en er komt een gemeenschappelijk tijdschrift. We zijn benieuwd hoe daar alles zal verlopen.

Zoogdierenatlas in aantocht.

De langverwachte zoogdierenatlas van Natuurpunt en JNM Zoogdierenwerkgroep zou eerlang verschijnen. 80 zoogdiersoorten, ruim 300 blz. informatie, actuele en historische verspreidingskaarten en meer dan 150 schitterende foto's van Rollin Verlinde, Hugo Willocx en Yves Adams.

De nieuwe zoogdierenatlas bespreekt uitvoerig de ecologie en de actuele verspreiding van al onze inheemse zoogdiersoorten. In totaal gaat het over meer dan 80 soorten, waaronder de vleermuizen en ook de zeezoogdieren. Aan de hand van literatuur en historische verspreidingskaarten wordt van heel wat soorten de evolutie in de verspreiding geschetst.

Prijs: € 35.00 (verzendingskosten niet inbegrepen). Bestellen kan via www.natuurpunt.be

Blauwborst, broedvogel in akkers?

In het bulletin (39/1) van Aves, onze Waalse zustervereniging, staat een goed artikel van Dirk Verroken uit Ronse over de Blauwborst en zijn recente toename aan de Waalse zijde van de Kluisberg. We kennen onze Blauwborst uit verlandende ruige weilanden in de Scheldevallei. In Henegouwen daarentegen worden sinds 1995 ook broedgevallen gemeld in akkerland, doorsneden met grachten die in de zomer meestal droogvallen.

Volgens de auteur voelt de soort zich recent ook thuis in deze nieuwe biotopen. Zeker is dat bij de broedvogelinventarisatie voor de broedvogelatlas ook in Kruishoutem een zangpost werd vastgesteld midden een maïsstoppel, langs een beekje met een beetje ruigte. Misschien volgend jaar overal eens goed uitkijken? Het zou boeiend zijn deze stelling te toetsen aan de hand van waarnemingen bij ons buitende vertrouwde broedgebieden.

Wie weet meer?

Weet iemand hoe het komt dat meerdere grote en oude treurwilgen deze zomer niet overleefden? Her en der zagen we dat deze bomen al voor de droogte aan het kwijnen waren. Is het een ziekte?

En nog een vraagje: op Sleedoorn zien we vaak grote nesten van spinselmotten. Wie weet daar meer van? Tot volgende Meander?

Grote werken

Wie langs de Schelde passeert merkt wel dat er nogal wat grond verzet wordt dezer dagen: sluisen worden heringericht (met mooie vondsten van oud materiaal in de opgewoelde aarde te Nederename), en ter hoogte van Melden liggen stapels opgebroken asfalt en beton. Blijkbaar wil men er de Scheldeoevers meer natuurlijk inrichten, we vermoeden een beetje naar het voorbeeld van de Leie. Wie er meer van weet mag gerust een artikelje plegen. Langs de N60 naar Gent is ter hoogte van het klaverblad met de E17 ook een groot werk beëindigd met waterpartij en al. Een voorzichtige vraag naar de kosten-batenanalyse laat vermoeden dat met die centen ettelijke ha in natuurrijke gebieden konden aangekocht worden, tenzij we ons vergissen.

Wie weet meer?

Teksten voor Meander

van januari 2004 verwachten we op de redactie ten laatste op **10 december 2003**. Kleine wijzigingen

Wij delen in de rouw van

Op 3 september overleed **Rudi Nachtergaele** (°06-08-1953), zoon van Marcel en Adèla. Rudi was een groot kunstenaar die van in het begin vele tekeningen gemaakt heeft voor de afdeling Schelde-Leie en dit in vaak moeilijke omstandigheden: werken met stencil en reproduceren van tekeningen was zeker geen sinecure! Velen associëren Natuurbeleving waarschijnlijk nu nog met de prachtige tekening van de Grote gele kwik en Reuzenpaardenstaart. Ons tijdschrift was toen nog een familieaangelegenheid: Marcel stopte Natuurbeleving vol informatie en Rudi zorgde voor de tekening op de voorkant. Ook voor het congres in 1974 konden we op hem beroep doen: we denken aan de tekening van het broodplankje bij die gelegenheid en de aquarellen voor de boekenstand en de tentoonstellingsstand.

Marcel, Adèla, familie en kennissen bieden wij ons diep meelevens aan en sterkte in het verwerken van deze moeilijke periode. Kerkakkerstraat 4, 9770 Kruishoutem.

uw kwaliteitsfoto's in 1 uur

Koen Snauwaert

SPECTOR

Stationstraat 63 - 8790 Waregem
Tel. 056 60 90 38 - 056 60 52 16

optiek
Van mmeslaeghe

Nederstraat 20
9700 Oudenaarde
055 31 18 01

de speciaalzaak voor
verrekijkers, telescopen,
sterrenkijkers

grote keuze, alle merken
speciale condities voor Natuurpunt-leden

Triodos Bank

toonaangevend in ethisch bankieren
helpt meerwaarden ontwikkelen
in de samenleving

afgevaardigde agent:

Paul Pals
Nieuwpoort 4
9660 Brakel
Tel. 055 42 56 92

Vakantie in het
Natuurpark
Auvergne

*bossen, meren, heuvels en
bergen
unieke flora en fauna
vier kleurrijke seizoenen*

Tel./Fax: 00 33 471 78 77 63
(Desmet, Nederlandstalig)
<http://geocities.com/natuurvakantie>

LE ROY RINASSUR BVBA

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
email: rinassur@tiscalinet.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839

ALLE BELEGGINGEN
LENINGEN
VERZEKERINGEN

Boomkwekerij
DE BOCK LV

Wij zijn specialisten in:

Sierheesters, Rozen, Bamboes,
Vaste planten, Coniferen, Sierbomen,
Haagplanten, Fruitbomen.

Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde-Nederename

Tel. 055 30 24 80 (bedr.)
Fax. 055 31 35 83

milieuvriendelijk isoleren

WARMCEL-isolatie
van gerecycleerd papier

voor daken, zolders, stijlwallen

Bernhard Decubber
Ten Bosse 78, 9800 Deinze

Tel. 09 386 38 53 Fax. 09 380 89 11

Solid partners, flexible solutions

Naamloze vennootschap
Warandeborg 3
B-1000 Brussel
B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034

Office Partners

méér dan complete kantoorinrichting

gratis catalogoog
& info folder
professioneel advies
op maat

<http://www.officepartners.be>
e-mail: officepartners@skynet.be

Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel. 055 30 41 13 - Fax. 055 30 91 13

TUINAANLEG
EN
ONDERHOUD

alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen

MICHAEL BEKAERT

Ganzendam 9-9890 Vurste
Tel. 0497 430 179

BOEKHANDEL

Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel. 055 31 44 77
Fax. 055 30 03 45

Bestuur Gewest Schelde-Leie:

Gewestvoorzitter: Jacques Vanheeuverswyn. **Erevoorzitters:** Ulrich Libbrecht en Karel De Waele. **Eresecretaris:** Marcel Nachtergaele. **Ledenadministratie:** Arsène en Yvette Benoot-Moerman, Gampelaeredreef 67, 9800 Deinze 09/386.38.95.

Afdeling Schelde-Leie: Voorzitter: Jacques Vanheeuverswyn, Burg.P.Ceuterickstraat 18, 9890 Asper 09/324.09.42 Jacques.Vanheeuverswyn@pandora.be **Secretaris:** Fr. De Groote, Baaigemstr. 399, 9890 Baaigem 09/362.19.69 Franklin.Degroote@freebel.net **Penningmeester:** Werner Latte, Zandstraat 11, 9810 Eke 09/385.48.09 rekeningnummer: Natuurpunt Schelde-Leie, PR 000-0165355-67 p.a. Zandstraat 11, 9810 Eke. **Bestuursleden:** Rik Desmet, Lozerstraat 29, 9770 Kruishoutem 09/386.46.63 (conservator vallei Zeverenbeek, redactie Natuurbeleving) desmet.rik@planetinternet.be, André Wandels, Wannegemledestraat 33, 9772 Wannegem-Lede 09/383.66.25, André De Kimpe, Wannegemdorp 43, 9772 Wannegem-Lede 09/383.71.99 (mede-conservator vallei Zeverenbeek) andré.deKimpe@vici.fgov.be, Odi Heyse, Den Bos 6, 9750 Ouwegem, Odilon.Heyse@lin.vlaanderen, Ivan Steenkiste, Dr. A Martenslaan 59, 9800 Astene-Deinze, 09/380.19.30 (verantwoordelijke website) ivan.steenkiste@skynet.be, Nico Geiregat, Meerspoort 49 B 31, 9700 Oudenaarde Geiregan@meta.fgov.be, Solange De Groote, Baaigemstraat 397, 9890 Baaigem Peter Breyne, Klikhoutstraat7, 9890 Dikkelvenne, peter.breyne@lin.vlaanderen.be, Gunther Groenez en Sonja De Smeyter, Pelikaanstraat 42, 9700 Oudenaarde, gunther.groenez@pandora.be

Conservators: Eddy Saveyn, Bellegemstraat 2, 9770 Kruishoutem 09/380.03.00 (Vuylbroek Kruishoutem- gem. reservaat), Lieven Kinds, Lindeknoekstraat 9, 9771 Nokere 09/383.71.39 (Kordaal) Jacques Vanheeuverswyn.

Kern Zingem Marc Nachtergaele, A. Amelotstraat 48, 9750 Zingem, 09/384.15.52 marcnachtergaele@hotmail.com, Adelin Goedefroot, Nederzwalmssteenweg 31, Zingem 09 384 20 29 goedefroot.adelin@pandora.be, André Vandecapelle, FRigauxstraat 32, 9750 Zingem 09/384.29.73 a.vandecapelle@tijd.com.

Afdeling Scheldevallei:

Voorzitter: Paul Cardon, Kortrijkstraat 60, 9790 Wortegem-Petegem 055/31.19.92 (conservator Langemeersen). Paul.Cardon@worldonline.be, **Ondervoorzitter:** Paul Van Ceunebroeck, Berchemweg 52, 9700 Oudenaarde 055/31.75.38 p.vanceunebroeck@fiscali.be, **Secretaris:** Jacques Vanheeuverswyn, B.P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper 09/324.09.42 Jacques.Vanheeuverswyn@pandora.be, **Penningmeester:** Troubleyn Marleen, B.P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper 09/324.09.42 Rekeningnummer: Natuurpunt Scheldevallei, 891-2540092-60, Burg. P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper. **Conservators:** Guido Tack, Boskant 50, 9700 Oudenaarde 055/30.25.89 (conservator Bos t' Ename), Ugo Sansen, Volkegemberg 27, 9700 Oudenaarde (hulpconservator Bos t' Ename), Gerard Mornie, St-Amandusstraat 1, 9700 Oudenaarde 055/31.80.67 (conservator Dal en Snippenweide), Feys Patrick, Zandstraat 10b, 9810 Eke 09/385.85.10 (hulpconservator Dal en Snippenweide).

Afdeling Vlaamse Ardennen:

Voorzitter: Norbert Desmet, Boskant 6, 9790 Elsegem, 0494/65.33.91 tevens hoofdredacteur van meander. **Secretaris:** Filip Keirse, Nophovestraat 3, 9690 Kluisbergen 055/38.78.83 (ook conservator Ingelbos), **Penningmeester:** Jacques Vanheeuverswyn, B.P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper 09/324.09.42 (ook conservator Longkruidbosjes) **rekeningnummer:** Natuurpunt Vlaamse Ardennen 891-2540218-89, Burg. Paul Ceuterickstraat 18, 9890 Gavere. **Conservator:** Lucien Vanden Daele, Meersestraat 89, 9690 Kluisbergen 055/38.70.54 (conservator Kalkoven).

Afdeling Ronse

Voorzitter: Philippe Moreaux (beheer), Blauwe Steen 43, 9600 Ronse, 055/21.88.87; moreaux.philippe@skynet.be, **Ondervoorzitter:** Patrick Alexander, Hogerlucht 67, 9600 Ronse, 055/20 71 23; patrick.alexander@werken-glorieus.be, **Secretaris:** Renaud Bocquet (beleid), Royerslaan 36, 9600 Ronse, 0497/59 94 02; renaud.bocquet@skynet.be **Penningmeester:** Tom Pottie, Rotterij 307, 9600 Ronse, 055/30.54.75; tom.pottie@pandora.be **Bestuursleden:** Guy Cammaert, Jacob Van Arteveldestraat 7, 9050 Gentbrugge, 0496/52 52 37; Sofie Dewaele, E. Jolystraat 23, 9600 Ronse 055/20.80.16; Drieghe Roland, Ommegangstraat 25, 9600 Ronse, 055/21.86.54; Anne Fobert (educatie en IWG), Hootond 2, 9600 Ronse 055/21.01.37; Wim Jourquin (studie), Ommegangstraat 49, 9600 Ronse, 055/21.70.75; Fien Neyrinck, Draaikonk 10, 9660 Brakel 055/42.87.25; Scheers Marleen, Boekzitting 40 9600 Ronse, 0473/98.15.26; Magda Vergeynst, Vandepuetestraat 6, 9600 Ronse 055/20.72.82; Roland Werbrout, Vinkenstraat 10, 9600 Ronse 055/23.92.08; **Conservators: Bois Joly:** Ph. Moreaux, P. Alexander en R. Drieghe; **Pyreneëën** : Ph. Moreaux, R. Werbrout, T. Pottie, F. Valcke; **Boschheide** (Louise Marie): G. Cammaert.

Bestuur Natuurpunt Zwalmvallei

Erevoorzitter: Anna Minnaert **Eresecretaris:** Patrick Rouckhout **Voorzitter:** Johan Cosijn, Etikhovestraat 28/1, 9680 Etikhove 055/309810 johan.cosijn@worldonline.be; **Secretaris:** Karsten Mainz, Klemhoutstraat 120, 9620 Zottegem 09/3600002; mainz@freegates.be; **Penningmeester & ledenadministratie** : Marnic Vermeersch, Langemunte 66, 9570 Lierde 055/426183; Voc.Lierde@yucom.be; **Werkgroep Reservaten:** Herman Haustraete, Erwetegemstr. 35, 9620 Zottegem 09/3607211; **Werkgroep Everbeekse Bossen:** Koen Van Den Berge, Breedstraat 4, 9660 Brakel 055/428390; Koen.VanDenBerge@lin.vlaanderen.be; **Werkgroep Middenloop-Zwalm:** Jan François, Gentse stwg 138, 9620 Zottegem 09/3610300; jan.francois@pandora.be; **Werkgroep Randon Burken:** Paul Pals, Nieuwpoort 4, 9660 Brakel 055/425692 pals.opdebeek@pi.be; **Werkgroep Educatie:** Karsten Mainz, Klemhoutstraat 120, 9620 Zottegem 09/3600002; mainz@freegates.be; **Werkgroep Promotie:** Vincent Decroock, Huttegemstraat 32 9630 Zwalm 055/21 65 31 vincent.decroock@belga-com.net; **Beleidswerkgroep Zottegem & redactie Zw@lmvallei:** Jan François, Gentse stwg 138, 9620 Zottegem 09/3610300; jan.francois@pandora.be; **Beleidswerkgroep Brakel:** Marleen Vandemaele, Fonteinweg 1, 9660 Brakel 055/420188; vandemaele.marleen@belgacom.net; **Plantenwerkgroep:** Koen Verhoeven, Kortrijkse stwg 220, 9800 Deinze 09/3804277; koen-verhoeven@hotmail.be; **Vogelwerkgroep:** Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem 09/3600999; bart.magherman@pi.be; **Zoogdierenwerkgroep:** Philip Vergeylen, De Pauwstraat 5 B1, 9620 Zottegem 09/3612680; philip.vergeylen@pi.be; **Bestuursleden:** André D'Haeseleer, Brouwerijstraat 17, 9620 Zottegem 09/3602307 Frank De Waele, Vissegem 11D, 9660 Brakel 055/427840; Frank.De.Waele@skynet.be; Roger D'Homme, Kouterstraat 7, 9660 Brakel 055/423773; Dieter Everaert, Welzijnstraat 112, 9620 Zottegem 09/2690171; Marcel Gezels, Brouwerijstraat 5, 9620 Zottegem 09/3601277; Filip Hebbrecht, Korsele 31, 9667 Horebeke 055/495563.

Hernieuwing lidmaatschap Natuurpunt in 2004

Vooraf: lees over de voordelen van een domiciliëringsofdracht op p. 27.

Is domiciliëring niet mogelijk dan betaal je als Natuurpunt-lid **regio Schelde-Leie enkel op rek.390-0621301-71 van Benoot-Moerman**, Gampelaeredreef 67, 9800 Deinze. Behoor je tot de afdeling **Zwalmvallei** dan betaal je op **rek. 001-3426660-17** van Natuurpunt Zwalmvallei, Langemunte 66, 9570 Lierde. **Vermeld de juiste formule a.u.b.**

■ **Formule 1:** Lid van Natuurpunt: je betaalt € 17,50. Hiervoor kan je gezin deelnemen aan de activiteiten en ontvang je **Natuur.blad**, het nationaal tijdschrift evenals het regionale tijdschrift **Meander**.

■ **Formule 2:** Lid van Natuurpunt met extra Natuur.oriolus: Je betaalt € 26 en je bent lid, ontvangt **Natuur.blad** (4nummers) evenals **Natuur.oriolus** (het ornithologische tijdschrift met 4 nummers/jaar-gang) en uiteraard ook **Meander** (4 nummers).

■ **Formule 3:** Lid van Natuurpunt met extra Natuur.focus: Je betaalt € 26 en je bent lid, ontvangt **Natuur.blad** (4 nummers) evenals **Natuur.focus** (4nummers) en uiteraard ook **Meander** (4 nummers).

■ **Formule 4:** Lid van Natuurpunt met **Natuur.blad**, **Natuur.oriolus** en **Natuur.focus**. Je betaalt € 32 (i.p.v. € 34,5). Hiervoor ontvang je ook **Meander**.

■ **Formule 5:** Als lid van Natuurpunt, maar woonachtig buiten de afdelingsregio van de afdelingen Zwalmvallei/Vlaamse Ardennen/ Schelde-Leie/ Scheldevallei en Ronse kan je het regionaal tijdschrift **Meander** ontvangen mits de betaling van € 7.50.

In het verleden werd de vernieuwing van de lidgelden gebruikt om een fiscaal aftrekbaar gift over te maken. De wet op de koppelverkoop verbiedt dit nu zodat we u deze service niet meer kunnen aanbieden.

Uiteraard zijn giften ten eerste welkom voor uitbreiding van de natuurreservaten.

Giften voor de reservaten maak je enkel en **alleen** over **op rek. 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw**, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen. Hierbij is het absoluut nodig het **projectnummer** waarvoor je wenst te storten te vermelden! Het **fiscaal attest** komt automatisch voor giften **vanaf € 30**.

Project 3601: reservaten afdeling **Schelde-Leie** (Leyhoek/Zeverenbeekvallei/Kordaal).

Project 3643: reservaat **Bos t' Ename**.

Project 3661: reservaten afd. **VI. Ardennen** Longkruidbosjes/Kalkoven/Beiaardbosje/Ingelbos).

Project 3662: reservaten afdeling **Scheldevallei** (Dal/Snippenweide/Langemeersen).

Project 3668: reservaten afdeling **Ronse** (Bois Joly/ Patersbos/Bosheide).

Project 6085: **Eeckhoutbos Maarkedal**.

Projecten afdeling Zwalmvallei.

Project 3671: Boembekemolen.

Project 6107: Trimontbos.

Project 6134: Dorenbosbeekvallei.

Project 6136: Uilenbroek.

Project 6138: Hayesbos.

Project 6142: Sassegembeek.

Project 6148: Steenbergbos.

Project 6151: Munckbosvallei.

Project 6160: Middenloop Zwalm.

Project 6168: Keelenberg.

Project 6204: Perlinckvallei.

Project 6602: Burreken.

Natuurpunt *Lampyris* organiseert eerste Oost-Vlaamse Invertebraten Trefdag op 8 november 2003

13u30: Onthaal en ontvangst

14u00: Verwelkoming

14u10: Voorstelling Natuurpunt **LAMPYRIS**

14u25: Voorstelling Natuurpunt **WID**

14u45: Voorstelling **ATALANTA**

15u00: Natuurpunt **Vlinderwerkgr Meetjesland**

15u20: Pauze

15u50: **Lieveheersbeestjesproject** door Tim Adriaens

16u10: **Glimwormenproject** door Raphaël De Cock

16u30: **Slakkeninventarisatie** door Bart Vercoutere

16u50: **Pyamawantsen** door Johan Rommelaere

17u00: Belgisch **Trekvlinderonderzoek** door Bart Vanholder

17u20: **Een spin als huisgenoot** door Bryan Goethals

17u40: Slotwoord

gelegenheidsadres: De Pupiter, Keuzelingsstraat, 8-10, 9690 Kwaremont

info: marc.zwertvaegher@pandora.be of lampyris.anne@pandora.be

Meer informatie op de tweede kalenderpagina.